

STUDIU EXPERIMENTAL PRIVIND VALORIFICAREA ALTERNATIVEI STEP BY STEP ÎN SOCIALIZAREA COPILULUI PREȘCOLAR

Prof. Petre Adina Luminița

Grădinița cu program prelungit “Step By Step” Galați

“Dacă faceți planuri pentru un an, plantați orez.

Dacă faceți planuri pentru zece ani, plantați un copac.

Dacă faceți planuri pentru o viață, educați-vă copilul.”

Proverb chinezesc

3.1. Ipoteza și obiectivele cercetării

Copiii, ”candidați la maturitate”, cum îi numea H. Pieron, trebuie socializați și modelați, iar fundamentarea personalității lor se realizează în interiorul familiei urmând ca mai apoi, grădinița să constituie prima experiență de viață a lor în societate. Aici trăiesc primele experiențe ale vieții în colectivitate, ale vieții sociale, alta decât familia. Pentru că reușita privind devenirea umană a copiilor depinde de o colaborare prodigioasă dintre acești doi factori, familie-grădiniță, am considerat necesar să întreprind o cercetare prin care să relievez eficiența valorificării alternativei step by step. Totodată, am considerat că **cercetarea observațională** îmi va servi la demonstrarea ideilor teoretice expuse în lucrare.

Ipoteza de la care am pornit în cercetare a fost aceea că: *specificul alternativei step by step, prin metodele de intercunoaștere, conduce către socializarea copilului preșcolar.*

După fixarea ipotezei am trecut la stabilirea **scopului cercetării**: *socializarea copiilor preșcolari prin valorificarea alternativei step by step utilizând diverse metode de cunoaștere și comunicare.*

Scopul cercetării mele m-a condus la stabilirea unor **obiective** pe care le voi avea în vedere pe parcursul acesteia.

O₁ - identificarea caracteristicilor alternativei educaționale step by step;

O₂ - identificarea nivelului inițial de socializare a copiilor;

O₃ - investigarea modului în care utilizarea diverselor metode de cunoaștere și comunicare din grădiniță contribuie la dezvoltarea sociabilității;

O₄ - identificarea nivelului final de socializare a copiilor;

O₅ – formularea de concluzii privind nivelul de socializare a copiilor.

3.2. Subiecți

Pentru verificarea ipotezei de lucru adoptată în cercetarea realizată și atingerea obiectivelor finale, mi-am axat atenția asupra unui eșantion care este reprezentat printr-o grupă omogenă formată din 21 copii de grupă mare (10 fete și 11 băieți) cu vârste cuprinse între 4 ani și 2 luni și 5 ani. Copiii frecventează Grădinița Step by Step Galați încă de la grupa mică, majoritatea urmând să meargă la școală și doar șase dintre ei, fiind mai mici, să frecventeze în continuare grădinița. Familiile din care provin au o stare socio-economică bună, părinții fiind interesați de evoluția copiilor, colaborând cu echipa educațională a grupei. Cercetarea am desfășurat-o în anul școlar 2016-2017.

3.3. Metodologia cercetării și instrumente de investigație

3.3.1. Metode și tehnici utilizate în cercetare

Cunoașterea psihopedagogică reprezintă fundamentul teoretic și practic al realizării echilibrului optim dintre sarcinile învățării și posibilitățile psihologice ale copilului și o condiție a individualizării acțiunilor instructiv-educative.

În pedagogia practică este de mult recunoscută ideea că *educarea și cunoașterea* constituie momente solidare ale aceleiași activități: **“profesorul cunoaște elevul educându-l și-l educă mai bine cunoscându-l”**.

Metodologia cercetării reprezintă un ansamblu de tehnici, metode, procedee, instrumente de investigare supuse atenției cercetătorului.

Rolul esențial în investigația psiho-pedagogică pe care am făcut-o l-au deținut metodele generale de investigare psihologică și pedagogică. De aceea, am utilizat următoarele tipuri de metode:

a) Metode nonexperimentale de colectare a datelor: observația, metode sociometrice, ancheta prin chestionar, metoda analizei produselor activității;

b) Metode acționale: experimentul este considerat metoda fundamentală de investigație în toate domeniile științifice.

c) Metode de prelucrare și prezentare a datelor cercetării: metode de înregistrare, de sistematizare și sintetizare a datelor sub formă de grafice, tabele.

Metoda observației – a constat în urmărirea conduitei lor zilnice în condiții normale, fără ca ei să-și dea seama că sunt obiect de studiu. Această metodă m-a ajutat să văd comportamentul lor spontan și să înregistrez produsele activității lor naturale. Am vizat în primul rând faptele de conduită, manifestările copiilor, iar pe baza acestor fapte și manifestări, utilizând cunoștințe de psihologie, am putut desprinde trăsături de comportament, deprinderi și obișnuințe de comportare. Ca instrumente de investigație folosite în metoda observației am folosit **protocolul de observații**, utilizat în urmărirea conduitelor copiilor pe parcursul activităților desfășurate. Acesta are următoarea structură:

DATA	MEDIUL DE OBSERVAȚIE	PREZENTAREA FAPTEI	INTERPRETAREA PSIHO-PEDAGOGICĂ	MĂSURI EDUCATIVE ȘI REZULTATE
-------------	-------------------------------------	-------------------------------	---	--

Un alt instrument de investigație folosit a fost **grila de observații** care a cuprins următorii **indicatori observaționali**:

- Adaptare socială
- Capacitate socială
- Integrare socio-afectivă

Metoda sociometrică – mi-a permis să înregistrez, să măsoar intensitatea relațiilor interpersonale din interiorul grupului de copii care au constituit eșantionul cercetării. Ca instrument de investigație am folosit **testul sociometric**. Testul sociometric a fost introdus în psihologie de către J. L. Moreno și mi-a dat posibilitatea de a obține date prețioase referitoare la relațiile afective, preferențiale între membrii grupului și coeziunea grupului.

Metoda anchetei pe bază de chestionar - a reprezentat o cale eficientă de a obține informații despre subiecții investigați, elaborând ca instrumente de investigație unele **chestionare** cu ajutorul cărora am colectat date necesare cercetării educaționale întreprinse: **chestionar pentru culegerea unor date despre copil** prin intermediul căruia am obținut informații despre cine se ocupă de copil, despre programul zilnic, comportamentul copilului în familie.

Metoda analizei produselor activității – una dintre cele mai folosite metode. Orice produs realizat de copil poate deveni obiect de investigație psihologică. Prin aplicarea acestei metode obținem date cu privire la: capacitățile psihice de care dispun copiii

(coerența planului mental, forța imaginației, amploarea intereselor, calitatea cunoștințelor, deprinderilor, priceperilor și aptitudinilor, etc), stilul realizării (personal sau comun, obișnuit), nivelul dotării (înalt, mediu, slab), progresele realizate (prin realizarea repetată a unor produse ale activității) - a presupus desprinderea unor aprecieri și estimări asupra nivelului de socializare.

Metoda experimentului - constă în ”observarea și măsurarea efectelor manipulării unor variabile independente asupra variabilelor dependente într-o situație în care acțiunea altor factori (prezenți efectiv dar străini studiului) este redusă la maxim”(Festinger și Katz, 1963, apud Chelcea). Această definiție subliniază în primul rând faptul că experimentul este o observație provocată și că, în al doilea rând, situația este controlată.

Metode de înregistrare, de sistematizare și sintetizare a datelor sub formă de grafice, tabele – reprezintă prima operație de prelucrare a datelor înregistrate și ordonate. Subiecții sunt trecuți în inițiale ale numelor, în dreptul fiecăruia trecându-se rezultatele. Pentru reprezentarea grafică am utilizat poligonul de frecvență și diagrama areolară.

Aceste metode ale cercetării folosite în lucrarea de față mi-au oferit posibilitatea de a cunoaște cât mai clar grupa de copii prezentă în cercetare și nivelul de socializare la care au ajuns, implicit performanțele atinse ca urmare a realizării obiectivelor propuse.

3.3.2. Organizarea cercetării

3.3.2.1. Etapa inițială

După identificarea caracteristicilor alternativei step by step, pe care le-am prezentat deja în primul capitol și pe care le voi enumera mai jos:

 Participarea părinților la educația copilului ;

 Practici de educație care iau în considerare copilul ca întreg;

 Procesul de învățământ este centrat pe copil, educația este individualizată ;

 Învățarea este organizată pe centre de activitate ;

folosind metoda experimentului și a tuturor metodelor specifice din alternativă (variabila independentă), pe același grup de copii în toate cele trei etape, inițială, formativă și finală, am încercat să demonstrez influența acestora asupra socializării copiilor preșcolari (variabila dependentă).

Primul demers pe care l-am întreprins a fost „**evaluarea inițială**” care analizează datele asupra fiecărui copil, urmând ca observațiile educatoarei, evaluările și informațiile oferite de membrii familiei să fie utilizate pentru a cunoaște mai bine fiecare copil.

Menționez că această evaluare inițială a cercetării am efectuat-o după evaluarea inițială a cunoștințelor, la începutul lunii octombrie.

În acest sens am folosit:

Fișa personală a familiei (ANEXA 1), prin intermediul căreia am obținut date despre componența familiei, felul cum a decurs sarcina și nașterea copilului și persoanele care se ocupă de creșterea și îngrijirea lui.

Chestionarul pentru culegerea unor date despre copil (ANEXA 2) m-a ajutat să obțin date referitoare la programul zilnic al copilului, despre modul cum se comportă în familie, cu persoanele cunoscute, dacă este activ sau nu, dacă are deprinderi autonome de igienă, cum poate fi consolată, dacă familia observă o creștere a nivelului de cunoștințe și deprinderi, și impresii despre modul lor de colaborare cu grădinița.

O altă metodă aplicată în cercetarea întreprinsă a fost **ancheta pe bază de chestionar (ANEXA 3)**, construind un chestionar cu 10 itemi și variante multiple de alegere, cu răspuns precodificat. Lotul de subiecți a cuprins cei 21 de părinți ai copiilor care constituie eșantionul observațional.

În urma aplicării acestui chestionar am aflat cum procedează părinții când copiii doresc să deseneze lucruri noi. Cei mai mulți au răspuns că încurajează copiii să deseneze, nu le realizează ei desenul, ceilalți, că a face desenul prin dirijarea mâinii este o modalitate de a sprijini copilul, de a-l îndruma (**itemul nr. 1**).

Prin intermediul **itemului nr. 3** am aflat gradul în care părinții inițiază activitatea de citit povești, înainte de somnul copiilor. Cei mai mulți părinți încă mai citesc povești copiilor, spre deosebire de alții, care nu renunță la activitățile lor și-și trimit copilul la culcare.

În ceea ce privește comunicarea (**itemul nr. 3**) am observat că unii părinți încurajează dorința de comunicare, de a pune întrebări, au o mare disponibilitate de a răspunde la întrebările copiilor, dar mai există părinți care consideră că este prea devreme de a-i informa despre anumite teme.

Analiza **itemului nr. 4** ne-a arătat modul în care părinții îi învață pe copii să-și rezolve conflictele. Doar câțiva părinți mai consideră violența o alternativă în rezolvarea conflictelor, ceilalți nefiind de acord cu actele de violență.

Itemul nr. 5 a vizat modul în care părinții apreciază și încurajează copiii, când aceștia reușesc să învețe ceva. Am constatat că sunt părinți care își apreciază copiii și își manifestă dorința de a vedea cum pun în practică cunoștințele asimilate. Sunt și părinți care acordă o atenție mai mare învățării de poezii.

Întrebați cum își petrec timpul liber și ce cadouri le fac copiilor (**itemii nr. 6 și nr. 7**), o mare parte a părinților aleg ca formă de petrecere a timpului liber, vizionarea emisiunilor TV, iar ca și cadouri, preferă jocurile creative.

În urma răspunsurilor de la **itemul nr. 8**, am aflat că toți copiii se uită zilnic la televizor și la calculator, câte 1-2 ore sau chiar 3-4 ore.

În ceea ce privește activitățile gospodărești (**itemul nr. 9**), majoritatea părinților nu oferă copiilor libertatea de acțiune și fac în locul lor, ceea ce ei pot face singuri, diminuându-le astfel încrederea în sine.

Itemul nr. 10 ne-a arătat modul cum judecă părinții atunci când copiii își strică jucăriile. Cei mai mulți părinți gândesc că este inutil să le mai cumpere jucării, însă, chiar dacă au greșit, cei mai mulți părinți au dovedit înțelegere, dar și implicare, prin repararea jucăriei.

În urma aplicării chestionarului pentru părinți am constatat că părinții trebuie să-și găsească timpul necesar pentru a comunica cu copilul, să învețe despre trebuințele de progres ale copilului, să învețe cum să creeze un climat creativ acasă, prin inițierea unor activități plăcute și interesante. Dacă părinții vor contribui direct, ca voluntari la activitățile din sala de grupă, ei vor contribui la formarea conduitei creative a copilului. Răspunsurile părinților au fost corelate cu observațiile făcute asupra activității copiilor.

Utilizând **metoda observației** și notând aprecierile în grila de observație a sociabilității copilului (**ANEXA 4**) am identificat, pentru început, stadiul dezvoltării copiilor din punct de vedere cognitiv, psiho-motor și socio-emoțional. Observarea copiilor în timpul activităților desfășurate în centrele de lucru, în partea de început și de sfârșit a programului (ALA 1 și ALA 3), la joacă, în preajma familiei, aduce informații despre personalitatea în formare, despre nivelul cunoașterii, despre aptitudini, temperament, trăsături de caracter. Cercetarea pedagogică apelează la observare, mai cu seamă că aceasta nu presupune aparatură și instrumente costisitoare.

În urma completării acestei grile am obținut următoarele rezultate:

	Adaptarea socială	Comportamentul social	Integrarea socio-afectivă
Faza inițială	30%	50%	65%

Testul sociometric este una dintre cele mai accesibile metode de cunoaștere a relațiilor interpersonale din cadrul grupeii de preșcolari. Este instrumentul principal și

punctul de plecare pentru cunoașterea diferitelor aspecte ale procesului instructiv – educativ. Scopul acestuia este stabilirea coeficientului de sociabilitate, integrare, expansiune, statut social în cadrul unui grup de copii.

Din analiza informațiilor din matrice și sociogramă putem constata:

- liderii clasei;
- copiii retrași, neintegrați în colectiv, chiar respinși de colectiv;
- alegerile individuale, cine pe cine a ales și dacă alegerile au fost reciproce, parțial reciproce sau nonreciproce);
- copiii indiferenți unii altora;
- relații dintre băieți și fete;
- coeziunea sau dispersia grupului.

Aplicarea probei am făcut-o la început și la sfârșit, pentru a urmări evoluția relațiilor dintre copii. Am aplicat această probă după cele două săptămâni de evaluare inițială, pentru a culege mai multe informații despre structura grupului pe care îl conduc.

Prin studiul întreprins, am analizat relațiile dintre membrii grupului, atracțiile și respingerile, liderul de grup dar și problemele din interiorul grupului și membrii care sunt izolați.

Pentru a determina atracțiile și respingerile preferențiale ale subiecților din eșantion, și totodată coeziunea grupei, am ales să folosesc matricea sociometrică și reprezentarea grafică a atragerilor și respingerilor reciproce prin intermediul sociogramei.

După unii cercetători, pentru a avea coeziune în cadrul grupului trebuie să avem un climat eficient în interiorul grupului. Acest climat este dat de atmosferă, mediul ambiant și interdependențele dintre membrii grupului. Coordonatele coeziunii grupului sunt formate din următorii factori:

- factorii de mediu;
- factorii de conducere;
- factorii personali;
- factorii de echipă.

În cazul cercetării pe care am abordat-o, acești factori sunt reprezentați astfel:

- factorii de mediu – sala de grupă unde preșcolarii își petrec majoritatea timpului, unde participă la activități, aranjarea mobilierului după cerințele alternativei step by step, locul în care sunt stabilite niște reguli și care trebuie respectate;

- 👩‍🏫 factorii de conducere – cadrele didactice care-și îndreaptă atenția către dezvoltarea armonioasă a copiilor, a relațiilor dintre aceștia;
- 👧 factorii personali – personalitatea fiecărui copil;
- 👥 factorii de echipă – modalitatea de abordare și desfășurare a activităților în alternativa step by step, pe centre de activitate.

Astfel, prin aplicarea testului sociometric, preșcolarii au răspuns unui set de 4 întrebări (*ANEXA 5*) prin care și-au exprimat atracția sau respingerea față de colegi, prin precizarea a trei variante.

După aplicarea testului și aflarea atracțiilor și respingerilor exprimate de fiecare copil în parte, am realizat un tabel centralizator - matricea sociometrică.

Atât pe coloană cât și pe rând, am trecut inițialele copiilor în aceeași ordine apoi alegerile exprimate și ordinea de preferință a acestora, notând cu +3 prima alegere, +2 a doua alegere, +1 a treia alegere, -3 prima respingere, -2 a doua respingere, -1 a treia respingere.

Pe baza datelor din matrice am calculat o serie de indicatori și am alcătuit sociograma colectivă. Acestea mi-au oferit o privire globală asupra structurii grupului și a poziției fiecărui preșcolar în cadrul acestuia.

MATRICEA SOCIOMETRICĂ INIȚIALĂ

	E	C	S	E	P	M	L	T	C	P	D	H	P	N	B	S	C	S	H	L	M	
	G	T	B	S	B	R	M	A	G	A	E	V	D	D	L	D	L	A	A	R	L	
EG	🌸 +2	+3	+1	-3	-3	-2	-1	-3			-1										-1	
CT	-3	🌸 +2	+3			-2		-3			-1					+1			+2	-3	-3	
SB	+3		🌸 -1		-2	-3	-1		-1	-1	-2		+3		+2	+1		-2				
ES	-2		-2	🌸	-3			-1	+2					-1	-2	+2	+3	-1	+2	+2	-2	
PB	-2		-3	+2	🌸 +3		+1	+2	-2	+1	+1	-3			-3							
MR		-1	-3	-2	+3	🌸		+2	+1	+1	+1	-3	-2			+1		+1	-1	-2		
LM	-2		+1		+2	+3	🌸 -1	+1	-1		+3	-2		-2		-1		-1			-2	
TA			+2		-1	+2	-1	🌸 +2	-2	-2	-1	+1	+3	+2		+1					+2	
CG	-1	-2		+2	+3	-1		+3	🌸			+1	-3	+2		-1					-1	-1
PA				-2		-3	-2		-2	🌸		-1		+2				-3	+3			
DE	+1	-1			+1	-2	-3		+1		🌸 -1	-2	+3				+2	-3				
HV				+1		-3	+3	+1	+2	+2	-3		🌸 -1		-1						-1	
PD			+3		+2		-2	+3		-2	-3	-3	🌸 +2	-2	+3	+2	-2	+1			-2	
ND	-3		-3		-2	-2		-1	-1	-1			+1	🌸 -3	+2	+3	-2	+3			-1	
BL	-3		+3	+2		-2	-2	-3	-2			-1		-1	🌸 +2	-2				+2	+1	
SD					-1	-2				-1		+1	+3		🌸 +2		-1	-3				
CL	+1	+1			-1	-2			-2	-1		+2	+1	-1	+2	🌸 +1				-1		
SA	-1	+1	+3		-2	-3	-3	-3		-2		-1	-3	+3	-2	-1	-1	🌸		-3	-2	
HA		-2			-3	+3	-3	-2	-2			-1			-1	+1	+1	-2	🌸			
LM	-3		+3	+2			-3	-3				-2	-3	+1	+3	-1		+3	-2	🌸		
ML	+2	+1	+2	-1	-1	-3	-2	+1	-2	+1				+2	+3			+1	+2		🌸	
Total respingeri	-9	-4	-4	-4	-7	-13	-12	-8	-8	-10	-5	-10	-8	-3	-9	-3	-3	-6	-5	-6	-9	
Total atrageri	+4	+5	+9	+7	+4	+5	+2	+4	+6	+3	+2	+4	+4	+11	+3	+8	+8	+4	+7	+2	+2	
ISP	-0,25	+0,05	+0,25	+0,15	-0,15	-0,4	-0,5	-0,2	-0,1	-0,35	-0,15	-0,3	-0,2	+0,4	-0,3	+0,25	+0,25	-0,1	+0,1	-0,2	-0,35	
ISS	0,2	0,25	0,45	0,35	0,2	0,25	0,1	0,2	0,3	0,15	0,1	0,2	0,2	0,55	0,15	0,4	0,4	0,2	0,35	0,1	0,1	

ALEGERI ȘI RESPINGERI EXPRIMATE

TESTARE INIȚIALĂ

SUBIECȚI	+3	+2	+1	-1	-2	-3
EG	1	1	1	3	1	3
CT	1	2	1	1	1	4
SB	2	1	1	4	3	1
ES	1	4		3	4	1
PB	1	2	3		2	3
MR	1	1	5	2	3	2
LM	2	1	2	4	4	
TA	1	5	2	3	2	
CG	2	2	1	5	1	1
PA	1	1		1	3	2
DE	1	1	3	2	2	2
HV	1	2	2	3		2
PD	3	3	1		5	2
ND	2	1	1	4	3	3
BL	1	3	1	1	4	2
SD	1	1	1	3	1	1
CL		1	4	4	2	
SA	2		1	4	4	5
HA	1		2	2	4	1
LR	3	1	1	1	2	4
ML	3	4	4	1	2	1

ISS – indice de statut social

$$ISS = \frac{\sum A}{(N-1)}$$

ISP – indice de statut preferențial

A – număr alegeri

R – număr respingeri

N – număr subiecți

$$ISP = \frac{(\sum A - \sum R)}{(N-1)}$$

Valoare psihosocială de tip preferențial:

👤 lideri:

👤 populari: ND, CL, SD, SB,

👤 acceptați: ES, HA, CT

👤 indiferenți:

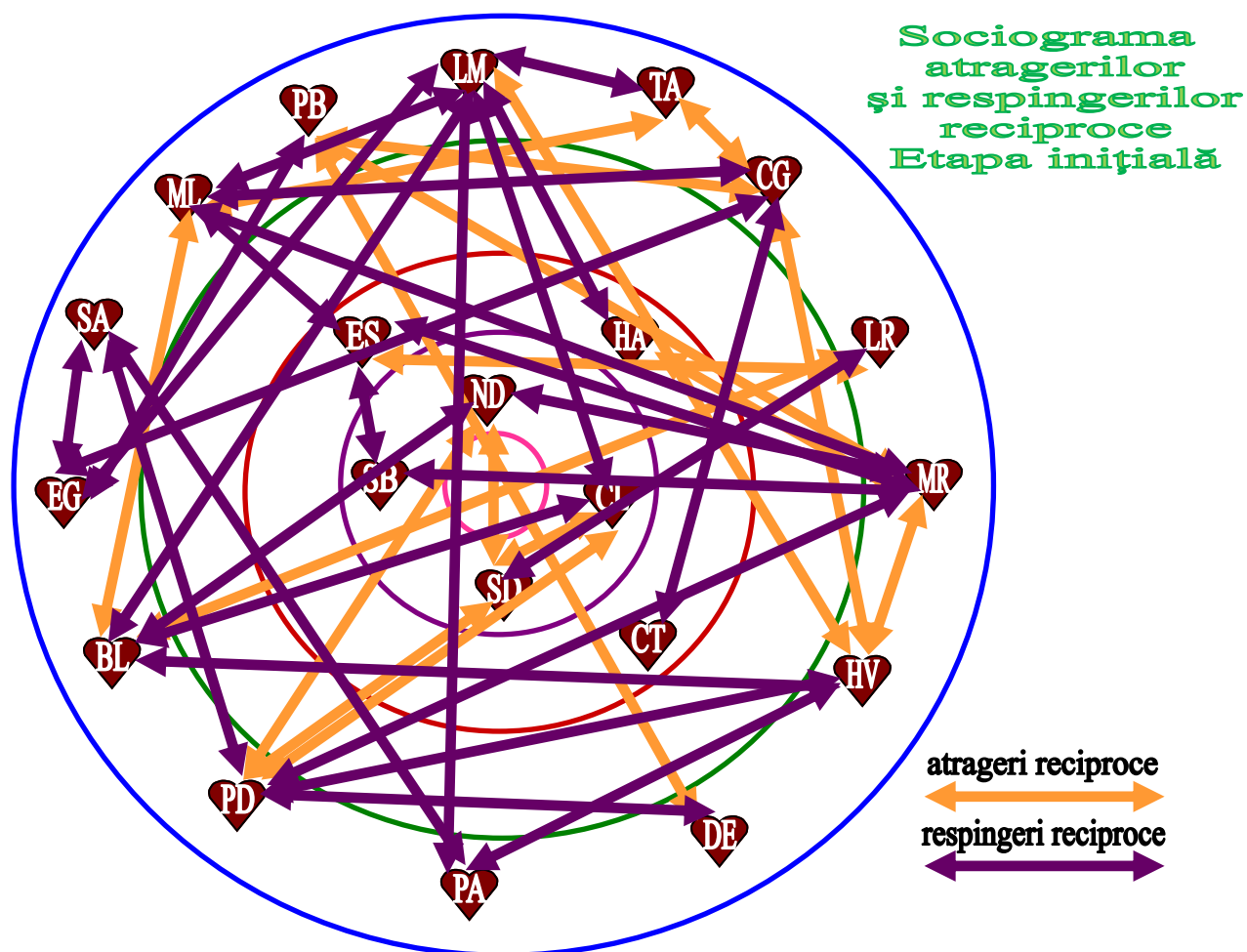
👤 marginalizați: SA, CG, PB, DE, LR, PD, TA, EG, HV, BL, ML, PA, MR, LM

Atrageri reciproce $A_r = 18$

EG-SB, ES-LR, PB-MR, PB-CG, PB-DE, MR-HV, MR-HA, LM-HV, TA-CG, TA-ML, CG-HV, PD-ND, PD-SD, PD-CL, BL-LR, BL-ML, SD-ND, SD-CL

Respingeri reciproce $R_r = 29$

EG-PB, EG-LM, EG-CG, EG-SA, CT-CG, SB-ES, SB-MR, ES-MR, ES-ML, MR-PD, MR-ND, MR-ML, LM-TA, LM-PA, LM-BL, LM-CL, LM-HA, LM-ML, CG-ML, PA-HV, PA-SA, DE-PD, HV-PD, HV-BL, PD-SA, ND-BL, BL-CL, SD-LR

Analizând sociograma obținută, observăm că predomină respingerile reciproce în etapa inițială și nu avem niciun lider. În schimb avem patru subiecți “populari”, trei subiecți “acceptați”, niciunul “indiferent” și foarte mulți subiecți “marginalizați” – 14.

Calculând indicele de coeziune și coeficientul de coeziune, care ne spune cât de unit este grupul, am obținut rezultatele de mai jos:

$$CC = 2 * \sum A r / N(N-1) \Rightarrow CC = 2 * 18 / 420 = 36 / 420 = 0.09$$

$$IC = 2 * (\sum A r - \sum R r) / N(N-1) \Rightarrow IC = 2 * (18 - 29) / 21 * 20 = -22 / 420 = -0.05$$

Din informațiile primite de la fiecare copil în parte am desprins următoarele concluzii: gradul de coeziune al colectivului de copii este scăzut, unii copii nu sunt suficient de bine integrați, există și copii respinși și copii care nu acceptă înfrângeri. Ca urmare a acestor constatări în cadrul întâlnirilor de dimineață ulterioare aplicării testului sociometric am putut trage concluzia că și familia are o contribuție la aceste rezultate care descriu un grad de socializare scăzut. În acest sens am decis să îmbunătățesc colaborarea copiilor din grupă și implicit socializarea lor utilizând în cercetare o serie de modalități.

3.3.2.2. Etapa formativă

Preșcolăritatea reprezintă etapa de viață în care se țes multe din structurile de profunzime ale personalității. La această amplă construcție contribuie ansamblul influențelor exercitate atât de familie cât și de instituția preșcolară. Însă nici unul din mediile amintite nu asigură, acționând singur, deplina dezvoltare psihică a copilului ci numai completându-se una pe cealaltă.

A crește și a educa un copil ar trebui să fie pentru toți părinții o datorie. Educarea calității de părinte a rămas încă o cerință pentru îndeplinirea căreia societatea, grădinița, caută soluții.

După ce în etapa inițială am adunat datele necesare cunoașterii grupului de subiecți, în etapa formativă, perioada noiembrie 2016 – mai 2017, am încercat să demonstrez că alternativa step by step, prin caracteristicile ei, are un rol esențial în socializarea preșcolarilor.

Astfel, am pornit de la implicarea familiei în educația preșcolarilor prin cunoașterea acesteia, și am încercat, prin diverse modalități, să îi apropie pe părinți de cea de-a doua casă a copiilor lor, să ne cunoaștem, să ne sprijinim reciproc în educarea acestora și să respectăm anumite reguli favorabile unei dezvoltări armonioase a preșcolarilor.

Modalități de cunoaștere a familiei

Întâlnirile cu părinții au fost bune prilejuri pentru a informa părinții referitor la modul cum se comportă copilul lor cu ceilalți copii și progresul pe care îl înregistrează

acesta în timpul activităților. Tot la aceste întâlniri am aflat de la părinți despre problemele pe care aceștia le parcurg și de cele mai multe ori le oferă soluții sau le găsesc împreună.

La rândul meu, i-am informat pe părinți că la grădiniță copiii beneficiază de un program rațional, echilibrat, alternând activitățile comune cu cele opționale, cele statice cu cele dinamice, timp în care copilul are posibilitatea să asimileze cunoștințe și deprinderi noi, și, în același timp se destinde. Nu la fel se simte copilul când este solicitat de un program foarte încărcat.

Am putut astfel constata că unii părinții sunt prea indulgenți cu copilul lor, nu respectă un program zilnic necesar copilului, nu i se cere să respecte normele de comportare civilizată în familie, pe stradă, la teatru, în excursie, etc. Lucrul acesta face ca preșcolarul să se comporte la fel și la grădiniță.

Dialogul educatoare - părinte s-a organizat, fie individual prin consultații, cu fiecare familie, fie în adunările organizate cu părinții: s-au informat reciproc, ceea ce a contribuit atât la buna desfășurare a procesului educațional din grădiniță, cât și la o bună educație în familie.

Dialogul deschis, bazat pe încredere reciprocă cere timp pentru a fi clădit. Unii părinți, care au avut experiențe negative în timpul propriilor ani de școală, se pot simți intimidați de prezența unor cadre didactice. Alții au fost învățați că educatorul „știe cum e mai bine”, nu pun la îndoială faptele acestuia. Educatoarele, la rândul lor, pot să fi avut experiențe negative: probabil unii părinți le-au dat lecții despre cum să-și facă meseria. Aceste atitudini sau sentimente pot obstrucționa o bună comunicare. Talentul și tactul pedagogic al educatoarei este indispensabil dialogului deschis. Întrebările cu final deschis precum: „Ce-i place lui Răzvan să facă acasă?” sau „Ce vă povestește Ana despre ce facem noi la grădiniță?”, sau „Ce ați observat că-i place mai mult să facă?” au oferit familiei ocazia de a spune mai multe despre copil.

Vizitarea grădiniței de către părinți

Pentru a ajuta familiile să se simtă binevenite și în largul lor în sala de grupă a fost nevoie de mai mult decât o simplă notiță scrisă sau de o invitație unică, izolată. Este bine ca asemenea vizite să se facă periodic, nu numai atunci când au apărut anumite simptome neplăcute în activitatea de învățare a copilului sau în comportamentul lui.

Crearea unei atmosfere de încredere reciprocă, bazată pe comunicare sinceră, necesită respectul reciproc care survine în timp. Există numeroase avantaje ale promovării participării familiei ca și componentă esențială în educarea copiilor preșcolari.

Participarea la activitățile grupei - reprezintă un alt prilej de cunoaștere a părinților, dar și un mod prin care aceștia sunt familiarizați cu programul grupei, cu conținutul și metodele didactice, cu materialele didactice și mijloacele necesare desfășurării activităților, cu modul de comunicare și abordare a situațiilor problematice, cu semnificația respectului față de copil.

Astfel relația părinte-educatoare a contribuit la constituirea unor relații pozitive între familie-grădiniță, la o coerență a practicilor educaționale și a cerințelor referitoare la copil. Părinții au devenit astfel parteneri în educație deținând informații despre scopul programului educativ la care participă copilul lor, care sunt obiectivele urmărite, cunosc progresele făcute de copil și cum ar trebui acesta sprijinit acasă. Coerența și continuitatea influențelor educaționale din grădiniță și de acasă asigură o dezvoltare cât mai sănătoasă a copilului. De aceea, primul pas trebuie făcut de către profesioniști.

Părinții au fost implicați permanent în activitatea grădiniței prin participarea lor la crearea unui mediu plăcut, a unei baze didactico-materiale satisfăcătoare prin contribuții personale-sponsorizări.

Colaborarea dintre grădiniță și familie a presupus o comunicare efektivă și eficientă, o unitate de cerințe și o unitate de acțiune când a fost vorba de interesul copilului. Rolul educatoarei este acela de a discuta cu părinții copiilor, de a stimula comunicarea permanentă cu aceștia, de a informa membrii familiei cu privire la nevoile psihice și motrice ale copiilor, de a-i orienta către cunoașterea activităților din grădiniță și sprijinul în desfășurarea cât mai eficientă a acestora.

Ea concepe cele două instituții sociale exprimându-se în schimburi de opinii și în discuții, iar atunci când este vorba de decizii, păstrându-și fiecare identitatea și aportul în mod specific.

Modul cum interrelaționează părinții și educatorii își pune amprenta pe formarea și educarea copilului. Numeroasele studii au demonstrat că o relație bună între cele două instituții ale educației - grădiniță-familie - este în avantajul dezvoltării copilului la toate vârstele. Cu toate acestea, complexitatea actului educațional, a realității umane și sociale contemporane și sarcinile tot mai dificile cărora trebuie să le facă față procesul educațional fac să se identifice tot mai multe fisuri în relația amintită.

La copiii cu vârste între 3-6/7 ani este foarte important ca familia și personalul grădiniței să comunice liber și deschis despre copii și activitățile lor. Grădinița și căminul părintesc sunt strâns legate între ele și cu cât comunicarea între ele este mai eficientă, cu atât mai mult sprijin pot primi copiii pentru a trece printr-o perioadă educațională

încununată de succes. Când educatoarea consideră comunicarea ca fiind indispensabilă pentru succesul copilului, ea devine parte integrantă a activităților de zi cu zi.

Activități de educație parentală:

- ***întâlnirile tematice cu părinții*** se organizează pentru toți părinții. Prin intermediul lor se realizează propagandă pedagogică în rândul acestora.

Referatele, expunerile sau dezbaterile abordează anumite teme pedagogice, de interes general. Cu acest prilej pot fi invitați specialiști din domeniul educației pentru a prezenta asemenea teme.

Ca și propuneri de teme de dezbatere cu părinții: „Criza de împotrivire”, „Pedepsele. Bătaia”, „Singur în cameră?”, „Reguli de politețe”, „Oboseala copilului în grădiniță”, „Frica de întuneric”, „Să știți să-i spuneți NU”, „Igiena: semnificațiile ei” .

- ***programe de educație parentală*** - aceste cursuri s-au născut din ideea că educația părinților în ceea ce privește comunicarea cu copilul este un element esențial în viața de familie și că în societatea românească contemporană este deosebit de necesară o asemenea intervenție.

Prin informarea și educarea părinților se pot preveni multe conflicte în viața de familie, care uneori pot ajunge la situații ireversibile.

În urma desfășurării acestor cursuri, educatoarea primește semnale importante despre felul și calitatea educației din familie, cartier, ideile părinților despre aceasta, întrebări cu privire la educație, probleme și situații tensionate în familie.

Toate aceste informații se notează, iar educatoarea va îmbunătăți viața copilului prin „educarea părinților”.

În acest sens, m-am inspirat din cursul „Educăm așa” și le-am sugerat părinților să reflecteze asupra următoarelor subiecte: „Acordarea atenției”, „Aprecierea”, „A spune NU și a interzice”, „Ignorarea”, „Separarea”, „Pedepsirea”, „Imaginea de sine”, „Autonomie versus dependență” etc.

Astfel în cadrul a cinci întâlniri săptămânale părinții au avut prilejul să învețe despre:

 ”Acordarea atenției” adică am încercat să înțelegem că acordarea atenției influențează comportamentul copilului, pot acorda atenție într-o manieră pozitivă sau negativă și, învățând să acorde atenție (pozitivă) în special, vor stimula comportamentul pozitiv al copilului.

 ”Aprecierea” adică am încercat să îi conving pe părinți că laudele îi pot determina pe copii să se poarte mai des într-un anume fel, să stimulez părinții să-și laude mai des copilul pentru faptele bune pe care acesta le face, având în acest

fel în casă o atmosferă mai plăcută și oferind copilului o imagine pozitivă față de sine.

🌸 **”Stabilirea limitelor”**, lecție prin care părinții au înțeles că în orice situație există modalități de stabilire a limitelor pentru comportamentul copilului și că ei sunt aceia care vor alege cea mai potrivită modalitate, că, în orice caz există alte modalități decât pedepsele și abuzul fizic, diferența dintre ”respingerea unui copil” și ”respingerea unui comportament inadmisibil al unui copil”, învață cum să fixeze limite, ce pot spune și ce nu, cum pot să reacționeze atunci când copiii nu ascultă (imediat) mai mult decât atât înțeleg că își pot atinge scopul mai degrabă atunci când reacționează pozitiv față de încălcările de reguli.

🌸 **”A spune nu și a interzice”**, părinții au învățat să fixeze limite verbal (limite între un comportament acceptabil și unul inacceptabil) și cum să formuleze cât mai clar o interdicție.

🌸 **”Ignorarea”** are ca scop să îi facă pe părinți să înțeleagă care comportamente ale copiilor lor pot fi sau nu ignorate, ce efect are ignorarea și cum să ignore comportamentul nedorit al copilului.

🌸 **”Izolarea”** prilej cu care părinții au înțeles în care situații trebuie separat (pus la colț) copilul, care sunt ”regulile de joc” - să pună copilul la colț pentru 5 minute, să nu discute, să considere incidentul terminat odată cu terminarea pedepsei și care sunt riscurile dacă, de exemplu, izolează copilul într-o încăpere în care se poate distra.

La prima întâlnire, **”Aprecierea și acordarea atenției”** am folosit ca material, suport video cu situația model, laptop, un panou pe care am afișat abilitățile oferite de curs (**ANEXA 6**), instrumente de scris, plăcuțe cu situațiile model ”cum să ne laudăm copiii”, pe care le-am confecționat din vreme, broșuri: ”Acordarea atenției” și ”Recompense” suficiente pentru toți părinții, tema pentru acasă a primei ședințe (**ANEXA 7**) și o listă cu numele părinților participanți.

Întâlnirea este structurată în șapte etape:

1. Întâlnirea - le-am urat ”Bun venit!” tuturor participanților mi-am manifestat bucuria de a-i avea alături, mămici și tătici deopotrivă, m-am prezentat menționând faptul că urmează mai târziu să ne cunoaștem mai bine.

Scopul și structura întâlnirilor – le-am adus la cunoștință faptul că aceste întâlniri se adresează părinților care au copii între 3 și 12 ani, că nu sunt destinate numai pentru părinții care întâmpină greutăți în creșterea copiilor ci are în intenție și prevenirea

acestor greutăți, scopul lui fiind acela de a ajuta părinții să-și însușească acele abilități folositoare, indispensabile, pentru educarea copiilor, că la fiecare întâlnire învățăm ceva nou și de aceea este de preferat să nu lipsească. Sunt doar niște întâlniri, nu o terapie de grup, deci nu se discută problemele personale ale fiecăruia, ci se pun în practică cunoștințele dobândite.

2. Să facem cunoștință! – fiecare părinte este invitat să se prezinte (numele, numărul de copii, vârsta copiilor, profesia/hobby-urile, ce îi place la copilul său, motivul pentru care participă la această întâlnire; ce așteaptă de la aceasta?) – informații pe care le-am notat pe un panou sub forma unui copac, pe care l-am numit ”copacul așteptărilor”. Am cerut părinților să fie cât mai concisi prin propriul exemplu, prezentându-mă la persoana întâi (”Eu sunt...”) . A urmat o fixare a numelor folosind ca metodă: ”Eu sunt..., lângă mine stă..., lângă...stă, și tot așa până la sfârșit”

3. Educația: De la greutăți la reușite

Am pornit de la ideea că toți copiii fac lucruri care nu plac părinților lor la fel cum fac și lucruri cu care își încântă părinții. În acest sens, am explicat părinților că, vom discuta, printre altele, despre modalitățile în care îi pot încuraja pe copiii lor să se comporte în maniera pe care o doresc. Pentru asta a fost necesar să stabilim care sunt tipurile de comportament pe care doresc să le aibă copiii și care sunt care sunt cele pe care nu doresc să le aibă. În acest sens am folosit un exercițiu care a constat în instalarea a două panouri: pe primul panou am scris: **”Ce îmi place la copilul meu”**, și am desenat dedesubt o figură zâmbitoare de la care se ridică un nor uriaș care a ocupat toată suprafața panoului. Pe cel de-al doilea panou am scris **”Ce nu îmi place la copilul meu”** și am desenat dedesubt o figură tristă și un nor de dimensiuni mari.

Am cerut apoi părinților să indice – în câteva cuvinte – câte un exemplu pentru fiecare panou, am scris răspunsurile rezumate în minim de cuvinte, în cei doi nori. Am avut în vedere, mai ales, ca fiecare părinte să numească cel puțin un comportament pozitiv, iar dacă unii dintre ei nu și-au amintit le-am dat timp de gândire.

În următoarea parte a întâlnirii am discutat despre faptul că, toți părinții doresc din partea copilului o comportare cât mai convenabilă și să nu facă acele lucruri considerate inacceptabile, lansând totodată întrebarea: **”Cum putem determina copiii să facă ceea ce credem noi că este bine? Putem să îi ajutăm și noi?”**

Am prezentat apoi unele teorii conform cărora unii părinți consideră că – mai ales atunci când copiii lor se comportă în chip nedorit că: **”Nu pot face nimic pentru copilul**

meu. Nu îi pot schimba comportamentul. E pur și simplu un copil obraznic. Trebuie să mă resemnez”.

În acest sens se pornește de la premisa că putem influența comportamentul copiilor noștri. Părinții nu trebuie să se simtă neputincioși. Nu toți părinții se dovedesc a fi la fel de pricepuți în ceea ce privește educația. Copiii se deosebesc între ei la rândul lor. Unii au un temperament energic și necesită mai multă atenție, alții sunt liniștiți și calmi. Există de asemenea, diferențe între situațiile părinților care își educă copiii. Unii au diverse greutăți precum locuința prea mică, probleme financiare, lipsa sprijinului unui partener, obligația de a avea grijă de alți membri ai familiei lor. În aceste cazuri, educația copilului devine o problemă dificilă.

Am precizat astfel că:

- abilitățile pe care le vor deprinde în urma acestor întâlniri vor putea fi folosite și în situații mai dificile;
- că abilitățile pot fi însușite ușor de toată lumea;
- modul de abordare în cadrul întâlnirilor este unul deschis și plăcut;
- că este vorba de abilități pe care le numim pozitive: ”Aprecierea și acordarea atenției” sau de abilități grupate sub o denumire comună: ”Stabilirea limitelor”
- că părinții pot influența copiii cu atenția pe care le-o acordă;
- că părinții pot reacționa pozitiv ori de câte ori copiii lor manifestă un comportament dorit sau pot reacționa negativ atunci când copiii se poartă în mod inacceptabil.
- dacă părinții sunt receptivi la comportamentul pozitiv al copilului și nu uită să îl laude ori de câte ori este cazul, copilul înțelege treptat că el merită aceste laude și își crează o imagine pozitivă despre sine;
- mulți părinți nu sunt atenți decât atunci când copiii lor se comportă într-un mod nedorit iar un copil care aude adesea că ceea ce face nu este bine își crează o imagine negativă despre sine, îi va lipsi încrederea în sine, va fi considerat obraznic deoarece nu i se acordă atenție decât atunci când are un comportament nedorit.

Concluzia care se trage este aceea că rolul părinților este foarte important putând influența comportamentul copiilor astfel:

- reacționând pozitiv la comportamentul pozitiv;
- fiind categoric ori de câte ori copilul face un lucru care nu le convine. Părinții pot și să interzică un asemenea comportament;
- se vor discuta pe rând aceste abilități pe parcursul întâlnirilor;

🧑‍👦 deși aceste lucruri nu sunt noutăți, unii dintre părinți aplicându-le deja, aplicate conform indicațiilor și în mod consecvent, vor aduce schimbări în comportamentul copilului, în încrederea în sine a părintelui și în mulțumirea pe care copilul o aduce părinților.

Scopul întâlnirilor este: părinți mulțumiți și copii mulțumiți.

După ce am prezentat toate aceste teorii și am tras și unele concluzii, au apărut și unele reacții ale părinților cum ar fi:

”Deci trebuie să îmi laud copilul mai mult? Eu îl laud peste măsură, dar el mă supără toată ziua...” - am explicat faptul că este foarte important ca un copil să fie laudat la momentul potrivit, adică exact atunci când a făcut ceva bun și am recomandat părinților să nu acorde prea multă atenție comportamentului nedorit atunci când acesta apare.

”Eu îmi dau toată silința și îl laud atunci când este cazul, dar cei din jurul meu lucrează împotriva mea: soțul îl ceartă întotdeauna, soacra nu îl laudă, însă l-a obișnuit cu dulciuri...” – am fost de acord susținând că este foarte supărător când altcineva intervine în educația copilului, am subliniat faptul că copiii au o relație separată cu fiecare membru al familiei. Astfel ei descoperă că oamenii sunt diferiți și acceptă ușor acest lucru. Am sugerat faptul că, în cazul în care ceilalți împiedică educarea copilului să se vorbească cu aceștia dar în absența lui.

4. Suportul video ”Aprecierea și acordarea atenției” – prezintă exemple de comportamente și reacții ale copiilor și părinților prin comparație: prima parte, moduri greșite de comportament din partea copiilor și reacții mai mult sau mai puțin potrivite ale părinților apoi același mod de comportament al copiilor dar cu reacția corectă a părintelui și efectele acesteia asupra comportamentului copilului.

Am supus vizionării această filmare și imediat după aceea i-am invitat la scurte comentarii și am adresat unele întrebări de genul:

- 🧑‍👦 Ați dori ca și copilul dumneavoastră să fie așa de ușor de educat?
- 🧑‍👦 Ce ați dori să se schimbe în comportamentul copilului?
- 🧑‍👦 Puteți influența comportamentul copilului dumneavoastră?
- 🧑‍👦 Ce efecte ați observat? Reacționează copilul dumneavoastră la fel ca cei din film? Care sunt diferențele?
- 🧑‍👦 Ce v-a impresionat? Sunt unele lucruri care v-au atras atenția și pe care le veți pune în practică acasă? Care?
- 🧑‍👦 Ce ați învățat din acest film?

5. Exercițiul: "Cum să ne lăudăm copiii" – are ca scop exersarea comportamentului precizat.

Părinții primesc plăcuțe cu situații model, fiecare câte o plăcuță, citesc pe rând ceea ce scrie pe plăcuțe și reacționează cu o apreciere lăsând libertatea și altor părinți să intervină cu aprecieri.

6. Tema pentru acasă – părinții află că vor primi de fiecare dată câte o temă pentru acasă – un formular cu exerciții care trebuie completate și o broșură cu rezumatul discuțiilor din întâlnirea respectivă: pe verso se află exerciții, adesea aceleași cu cele din formular. Subliniez faptul că acele exerciții trebuiesc "făcute" nu "completate".

7. Finalul întâlnirii

În încheiere se punctează cele mai importante aspecte:

 Acordarea atenției este extrem de importantă. Procedând astfel atunci când copilul se comportă bine va fi stimulat să repete mai des acel comportament.

 Atenția poate fi acordată în mai multe feluri: lăudându-l, mângâindu-l pe cap, făcându-i cu ochiul, arătându-i interes sau bătându-l pe umăr.

 Uneori părinții le acordă atenție copiilor – fără să vrea – chiar atunci când aceștia manifestă un comportament inacceptabil. Dacă le ținem predici sau dacă deschidem un subiect despre acel comportament înseamnă că acordăm atenție negativă.

 Atenția trebuie acordată cât mai mult atunci când copilul se comportă bine și cât mai puțină atunci când copilul are un comportament inacceptabil.

Se cere apoi părinților să comenteze cum li s-a părut întâlnirea, dacă au învățat sau nu ceva, atmosfera a fost plăcută sau nu sau alte întrebări sau observații.

A doua întâlnire "Stabilirea limitelor I"

Ca material am folosit suport video cu situația model, laptop, mapă cu foi, panourile cu norul pozitiv și cel negativ, instrumente de scris, plăcuțe colorate pentru jocul "semaforul", broșuri "să spunem nu/să interzicem" și "să ignorăm", suficiente pentru toți participanții, foile cu tema pentru acasă a celei de-a doua întâlniri.

Întâlnirea – le-am urat bun venit participanților, am anunțat că, din motive obiective, unii dintre participanți nu au putut veni, am revenit asupra întâlnirii trecute, am răspuns unor întrebări adresate de către părinți și am clarificat, acolo unde a fost necesar, anumite probleme.

Discutarea temei pentru acasă – există variante: una *severă*: se cer părinților temele imediat ce au sosit, se punctează ceea ce a fost mai important, se adresează întrebări, se

clarifică anumite lucruri putându-se constata în acest fel cine nu a făcut tema și o variantă *flexibilă*: părinții sunt lăsați să discute doi câte doi, nu mai sunt supuși controlului și cea pe care am folosit-o: am rezumat cerințele exercițiilor de săptămâna trecută și am cerut părinților exemple cum ar fi: Prin ce lucruri au reușit copiii să vă capteze atenția? Cine poate să povestească cum și-a lăudat copilul? Care au fost reacțiile copilului? Am notat exemplele pe un panou, am reacționat pozitiv la tot ceea ce au reușit în această săptămână.

Am subliniat faptul că este foarte importantă tema, că dacă unii nu doresc să o scrie o pot prezenta oral, întrucât au fost și unii părinți care nu au făcut-o motivând că a fost prea grea, copilul nu a făcut nimic deosebit, etc.

Temele se strâng și se păstrează în mapă.

Exercițiul "Fierbinte - rece"

Scopul acestui exercițiu este acela de a evidenția diferența dintre două modalități de reacție: pozitiv și negativ. Sunt invitați doi părinți să se ofere voluntari și sunt poftiți pe hol.

Grupul indică un obiect (vizibil) prezent în încăpere. Voluntarii intră în sală și trebuie să găsească obiectul respectiv. Membrii grupului le dau indicații, strigându-le "fierbinte" sau "rece" în funcție de distanța dintre aceștia și obiect. Părinții vor fi instruiți să îndrume mai întâi negativ pe cel dintâi voluntar, folosind asemenea exclamații precum "rece", "greșit", "ceva mai bine acum", "nu te grăbi", etc. Al doilea voluntar este îndrumat în mod pozitiv: "fierbinte", "foarte bine", "ești foarte aproape", etc.

La sfârșit voluntarii sunt întrebați cum s-au simțit și dacă doresc să repete experiența. Cel îndrumat negativ se simte de multe ori jenat și se încăpățânează și caută mai bine. Cel îndrumat pozitiv se simte încurajat de public și consideră exercițiul simplu.

Am accentuat faptul că din acest exercițiu trebuie să învățăm că "îndrumarea pozitivă" este plăcută și te ajută să îți atingi repede scopul în timp ce "îndrumarea negativă" are efecte opuse. Același lucru se întâmplă și în relația părinte-copil. Lăudându-l și acordându-i mai multă atenție vom avea mai mult succes decât certându-l și pedepsindu-l. Îndrumat în mod pozitiv, copilul capătă o mai mare încredere în sine. Îndrumat în mod negativ încrederea în sine se diminuează.

Reguli și limite: "Semaforul"

În această etapă pornim de la ideea că, copiii fac uneori lucruri care ne plac și alteori lucruri care nu ne plac. Dacă se comportă bine, trebuie să li se dea de înțeles acest lucru lăudându-i și acordându-le atenție. Dacă supără trebuie stabilite limite clare.

Copiii cer limite și reguli clare. Evident că vor încerca să le încalce. În acest caz trebuie spus ”nu” categoric.

Peste tot există reguli. Acasă (anunță înainte să se ducă să se joace cu un prieten), la grădiniță (locul hainelor este în dulap) și în societate (circulație, servicii sociale, taxe).

Regulile sunt relative: în unele familii copiii au voie să facă unele lucruri în altele nu.

Pentru a înțelege exact despre ce este vorba părinții vor juca jocul ”**Semaforul**”

Scopul: să îi ajute pe părinți să înțeleagă ce lucruri le plac sau nu la copiii lor și, în plus, că regulile diferă în funcție de copil, vârstă, situație și părinte.

Metoda de lucru: se vor împărți plăcuțe colorate. Fiecare părinte primește câte una din fiecare culoare. Plăcuțele reprezintă culorile semaforului.

Se explică intenția jocului: se dau exemple de lucruri pe care le fac copiii: cu ajutorul plăcuțelor părinții pot indica cum ar reacționa ei: **verde** înseamnă: ”**asta îmi place**”, aici nu intervin; **portocaliu** înseamnă: ”**uneori îmi place, altele nu**”; **roșu** sugerează: ”**nu îmi place, aici intervin**”.

După citirea fiecărei situații, părinții ridică una dintre plăcuțe. Li se va cere de fiecare dată explicarea alegerii. Se vor semnaliza diferențele și asemănările și se va avea în vedere participarea tuturor părinților.

Este indicat ca cele mai des folosite situații să fie cele date de către părinți dar se pot folosi în completare și următoarele exemple:

- Copilul se ridică de la masă în timp ce mâncați.
- Copilul sare pe canapea.
- Copilul ia un măr fără să ceară voie.
- Copilul nu își strânge jucăriile.
- Copilul stropește cu apă(în baie, în cadă, în dormitor).
- Copilul vrea să meargă singur la grădiniță cu bicicleta.
- Copilul ia jucăriile altor copii.
- Copilul deschide singur televizorul.
- Copilul nu se duce la culcare la ora stabilită (deși îl rugați asta de multe ori).
- Copilul aduce murdărie în casă.
- Copilul folosește cuvinte urâte.

La sfârșit am subliniat faptul că regulile și limitele sunt importante deoarece le oferă copiilor și părinților siguranță și sprijin. Copiii acceptă ușor regulile dacă sunt clare, pe

înțelesul lor și dacă sunt aplicate în mod consecvent. Prea multe reguli, însă, împiedică dezvoltarea copiilor. Ei au nevoie de libertate pentru a se dezvolta.

Este ușor să spuneți ”nu” și să stabiliți interdicții dacă sunteți consecvent și impuneți reguli clare. Copiii înțeleg că ”**nu**” înseamnă ”**nu**” și nu mai contează. Nu este ușor să fii mereu consecvent dacă ești obosit sau dacă ai prea mulți copii. De asemenea, membrii unei familii acționează diferit, fiecare în felul său. Încercați, în orice caz, să alegeți o linie de acțiune astfel încât copiii să înțeleagă ce le permite mama și ce le permite tata. Părinții sunt cei care impun regulile. De aceea este important să ținem cont de nevoile și posibilitățile copiilor, să nu le cerem prea mult. Lăsați copiii să contribuie și ei pe cât posibil.

Suportul video ”Stabilirea limitelor”

În introducere se precizează faptul că există mai multe modalități eficiente de a reacționa atunci când copiii nu ascultă. Acest curs prezintă patru modalități de stabilire a limitelor.

Una dintre modalități este ca părinții **să spună ”nu”** sau **să stabilească interdicții**. Important e să fie consecvenți.

Majoritatea părinților consideră că acest lucru este prea dificil (*Nu merge în cazul copilului meu, doar am încercat de atâtea ori*) – foarte importantă este maniera în care aceștia reacționează.

Există 3 linii de orientare în ceea ce privește interdicțiile:

1. Explicați clar copilului dumneavoastră că nu are voie să facă un anumit lucru. În cazul în care îi interziceți ceva, este bine ca el să înțeleagă de ce o faceți. Vă sugerăm, deci, să numiți acel comportament.

2. Nu este suficient să spuneți ”nu”, este important să explicați de ce o faceți (fiindcă este periculos, fiindcă nu se cuvine sau pentru că ar putea avea urmări nedorite). Încercați să le oferiți alternative (nu ai voie să mergi cu bicicleta prin cameră dar ai voie pe hol).

3. Încercați să fiți cât mai convingător atunci când spuneți ”nu” sau când interziceți ceva.

O altă modalitate de a reacționa la un comportament inacceptabil este să-l ignorați. Aceasta înseamnă, de fapt, să nu reacționați la purtarea copilului (priviți în altă parte, nu vă întrerupeți lucrul, ieșiți din cameră).

După vizionarea primei părți a suportului video ”stabilirea limitelor” (cum să spunem ”nu” și cum să ignorăm) părinții sunt invitați să comenteze.

Le cer să povestească cum au reușit ei să își ignore copiii, dacă au făcut-o și ce greutate au întâmpinat.

Se vor rezuma încă o dată liniile de orientare în cazul ignorării:

👨👩👧👦 Ignorați-vă copilul când el încearcă să vă atragă atenția iritându-vă. Dacă va observa că nu i se acordă atenție, copilul nu va mai repeta comportamentul. Cel mai des, însă, copilul continuă cu și mai multă insistență. Iată de ce, trebuie să îl ignorați în continuare.

👨👩👧👦 Ignorarea nu va da roade dacă vă răsplățiți copilul într-un fel anume.

👨👩👧👦 Nu puteți ignora un comportament periculos.

👨👩👧👦 În urma vizionării casetei au apărut diverse reacții din partea părinților:

”Dacă fiica mea mi-ar vorbi astfel ar încasa imediat o palmă”

”De ce trebuie să îi ignori pe copii când spun o poantă în timpul mesei? Doar nu fac nimic rău!”

Am explicat că, nu toți părinții reacționează la fel față de comportamentul copiilor lor și nu toți procedează la fel în cazul stabilirii limitelor.

”Interdicțiile nu dau niciun rezultat în cazul copilului meu”

”Eu nu pot să-i interzic, dar...”

”O dată nu este suficient. El o ține tot pe a lui până când îi dau o palmă”

Am cerut exemple concrete. Am întrebat părintele dacă copilul a înțeles ce are voie și ce nu și din ce motiv sau dacă au aplicat regulile în mod consecvent și le-am explicat că în urma parcurgerii cursului le va fi mult mai ușor în rezolvarea unor astfel de probleme.

O altă reacție a fost aceea că: *”Eu sunt împotriva ignorării. Mă supăra foarte tare mama mea atunci când nu îmi vorbea câte o zi întreagă și se prefăcea că nu există”* – am precizat faptul că ignorarea unui comportament inacceptabil al unui copil nu înseamnă să nu i se vorbească sau să fie ignorat ca și persoană, este important ca, în cazul în care se ignoră un comportament nedorit, să se acorde atenția cuvenită unui comportament care place.

Exercițiu – Cum să spunem ”nu”

Părinții participanți se împart în grupuri de câte trei (părinte, copil, observator). Fiecare grup primește câteva plăcuțe cu situații model.

Explicarea jocului:

”Copilul” îi cere ceva ”părintelui”.

”Părintele” spun ”nu” și explică de ce.

”Copilul” nu trebuie să fie de acord ci poate chiar să opună și rezistență

”Părintele” încearcă să nu cedeze.

Observatorii privesc, dau indicații ori de câte ori este nevoie.

Fiecare participant trebuie să ia cuvântul. Situațiile model pot fi citite de către părinți sau chiar de către educatoare.

Exercițiul este foarte interesant întrucât părinții exersează ceea ce li se părea, cu puțin timp în urmă, greu de realizat.

Tema pentru acasă

Se subliniază importanța efectuării temei pentru acasă, care îi ajută să învețe cât mai mult.

După ce se împart foile cu tema (*ANEXA 8*) se explică și, dacă nu mai sunt întrebări, se termină întâlnirea.

Întâlnirea a treia "Stabilirea limitelor II"

Pentru această întâlnire am avut nevoie de suportul video cu situația model, mapă cu foi, instrumente de scris, panoul instalat din vreme cu norul negativ, plăcuțele cu situațiile-model referitoare la exercițiul "Izolarea", broșurile "Izolarea" și "Pedeapsa", colile cu tema pentru acasă a celei de-a a treia întâlniri.

Discutarea temei pentru acasă

După ce am urat bun venit părinților am discutat tema pentru acasă pe bază de întrebări:

Ați reușit să recompensați comportamentul dorit?

Ați observat o îmbunătățire a atmosferei din casă?

În ce situații ași spus "nu"?

Ați întâlnit un comportament inacceptabil?

Cum ați reacționat? Cum a reacționat copilul?

Cum ați reușit să ignorați copilul?

Ce ați făcut atunci când ați dorit să ignorați copilul?

Aveți sugestii?

Care soluție vi se potrivește cel mai bine?

Când ignorarea nu dă roade ce altceva puteți face în fața unui comportament inacceptabil? – este de fapt și ceea ce vom discuta astăzi.

Am avut din partea părinților reacții de genul: "Interdicțiile nu ajută mereu" – am încercat să găsim împreună cauzele. Am concluzionat împreună că: ori nu au fost urmate liniile de orientare, comportamentul inacceptabil îi plăcea prea mult copilului, acel comportament se încadra într-un model fix adesea repetat. Am încercat să găsim idei de reacție în acest caz (ignorare, izolare, pedepsire, să fie lăsat să repare chiar el pagubele). În

cazul unui comportament nedorit care se repetă frecvent, este necesar să se aducă schimbări situației respective (de exemplu telecomanda - să fie pusă într-un loc unde copilul nu poate să ajungă, pentru ca el să nu o mai poată manevra).

Izolarea și pedepsirea

Am folosit un **exercițiu** care a constat în completarea pe un panou a următorului tabel:

<i>Ce am făcut eu?</i>	<i>Cum a reacționat mama/tatăl meu?</i>	<i>Ce părere am eu despre asta</i>
-------------------------------	--	---

Am cerut participanților să își amintească din copilăria lor, ținând cont că toți am fost copii, am făcut năzbâtii și am fost pedepsiți, un exemplu.

După efectuarea acestui exercițiu am observat în coloana I (Ce am făcut eu?) diverse lucruri ce dovedesc faptul că, copiii sunt plin de idei, în coloana II (Cum a reacționat mama/tatăl meu?): palma, lovitura – copiii sunt inventivi, iar tot ce părinții pot face este să-i lovească iar în coloana III (Ce părere am eu despre asta) – nu prea există cazuri de reușită, majoritatea copiilor prind ură împotriva părinților și continuă, în secret, să facă ceea ce li s-a interzis.

De aceea a fost necesar de subliniat faptul că, de multe ori, pedeapsa nu merge sau merge doar pentru o vreme.

Pedepsele au și alte dezavantaje:

- nu constituie o plăcere nici pentru părinte, nici pentru copil;
- au ca urmare, cel mai adesea, faptul că, copilul continuă să facă ceea ce i s-a interzis dar în secret pentru a evita pedeapsa;
- multe pedepse îi pot face imuni pe copii;
- copiii nu învață nici un alt comportament, nou adică: ei învață doar ce nu au voie.

Foarte important:

- Copiii **învață mai mult din recompense decât din pedepse** - am făcut trimitere aici la jocul cald-rece.
- Este aproape imposibil să educi copilul fără să îl pedepsești. În acest caz ne vom întâlni cu două tipuri de pedepse care sunt eficiente și care au și cele

mai puține dezavantaje: izolarea și confiscarea unui lucru care îi place foarte mult copilului.

Suportul video "Izolarea și pedepsirea"

Introducere

👨👩 În mod special atunci când este vorba despre un comportament pe care copiii nu îl pot controla sau când ei nu vor absolut deloc să asculte, **izolarea** este o metodă eficientă de a-l determina pe acesta să nu se mai comporte într-un anumit fel.

👨👩 Izolarea este o formă de pedeapsă extrem de puțin dăunătoare copilului (dacă nu se întâmplă de prea multe ori).

Am adus panoul primei întâlniri (norul negativ) și am cerut părinților exemple de comportamente pe care copiii nu le pot schimba ei însuși, după părerea părinților.

Caracteristici: comportament în mod evident dăunător altora (agresivitate corporală, precum lovituri cu mâinile și cu picioarele) sau care poate distruge, de exemplu, mobilierul. Trebuie să fie depășită o anumită limită: copilul face un lucru pe care știe că nu are voie să îl facă, acesta fiind grav sau supărător.

O altă formă de pedeapsă este **confiscarea unui lucru care îi place copilului**.

Cer exemple părinților și le menționez faptul că în cazul acestei forme de pedeapsă este foarte **important** :

👨👩 Să fie aplicată imediat după ce s-a constatat fapta;

👨👩 Pedeapsa să se potrivească cu fapta;

👨👩 Părintele să fie consecvent: să facă ce spune: să spună ce face;

Se vizionează a doua parte a filmului "Stabilirea limitelor": "Izolarea și pedeapsa" și se discută pe marginea acestuia.

Au apărut unele reacții din partea părinților:

"Izolarea nu a avut nici un rezultat în cazul copilului meu. El nu poate sta liniștit pe un scaun." – am cerut exemple altor părinți pentru care izolarea s-a dovedit a fi eficientă, am condus discuția către un schimb de sugestii și am precizat faptul că, este important să se acționeze cu fermitate și consecvent.

"Copiii mei au devenit imuni la pedepse" - am întrebat părinții cât de des își pedepsesc copiii. Pedepsele dese obișnuiesc copiii cu pedeapsa și devine singura modalitate de a dobândi atenție (negativă). Am adresat întrebări de genul: Nu sunt

pedepsiți prea des?, Le sunt clare regulile?, Nu cereți prea mult copilului?, Acordați suficientă atenție lucrurilor bune?.

Exerciții de izolare

Pentru acest exercițiu se împart situațiile-model și sunt îndemnați părinții să citească pe rând ceea ce scrie pe acestea și să reacționeze.

În cazul fiecărei situații se iau în considerare următoarele întrebări:

Este recomandabil ca în cazul acestei situații să folosim izolarea?

Vă sugerăm să folosiți această metodă atunci când copilul nu își mai poate controla comportamentul sau când acesta nu mai vrea, pur și simplu, să asculte de vorbă bună - copilul a depășit o limită acceptabilă.

Cum putem aplica metoda izolării?

Direcțiile de orientare:

- 🌸 Alegeți un loc nu prea plăcut (aveți grijă să nu fie într-un loc în care copilului să nu îi fie frică).
- 🌸 Nu îl închideți prea mult timp: aceasta înseamnă cel mult cinci minute.
- 🌸 Aveți în vedere mai ales calitățile copilului dumneavoastră. Apreciați-le și acordați-le atenție.

Sugestii pentru situațiile – model:

1. Izolați-l pe un scaun în hol!
2. Izolați-i pe amândoi, pe fiecare într-un alt loc. Nu încercați să stabiliți care a fost vinovatul pentru a-i pedepsi; când doi se bat înseamnă că amândoi sunt vinovați.
3. Izolați-i sau ajutați-i să se împace.
4. Izolarea se poate dovedi o metodă eficientă. La fel și ignorarea copilului.

Evitarea pedepsei

Se întâmplă uneori ca părinții să se împotmolească într-un anumit punct în relația cu copiii lor. Deși a fost avertizat de sute de ori, i s-a interzis sau a fost pedepsit, copilul continuă să facă aceleași lucruri pe care știe că nu are voie să le facă.

Se cer părinților exemple care dezvoltă o discuție amplă pe această temă.

Împreună, în funcție de situație, încercăm să găsim modalități de evitare sau de prevenire a pedepsei:

- 👤 Telecomanda se așează undeva sus astfel încât copilul să nu poată ajunge la ea;

👤 Portmoneul se ascunde de mâinile lacome ale unora dintre copii;

👤 Se are în vedere ca totul în casă să fie pus la loc sigur: brichete, chibriturile, etc.

👤 Copilul să fie lăsat să suporte consecințele firești ale faptelor sale, aceasta transformându-se în pedeapsă. De exemplu: copilul nu face curat în cameră deci nu-și mai găsește jucăriile; nu-și pune hainele murdare la coș, nu mai are cu ce să se îmbrace; ajunge târziu la masă, mâncarea este rece; etc.

👤 Să fie lăsat să repare singur răul făcut pentru a se putea confrunta cu urmările acțiunilor sale. De exemplu: să facă singur ordine, să ducă înapoi la magazin lucrurile furate, să plătească chiar cu banii din pușculiță.

Toate acestea reprezintă într-adevăr forme de pedeapsă. Datorită faptului că pedeapsa se potrivește în mod evident comportamentului nedorit, copiii pricep aceste pedepse ca logice.

👤 Să fie apreciat și să i se acorde atenție tipului de comportament dorit. De exemplu: să li se urmărească cu atenție jocurile și să fie apreciați, în loc să fie cicăliți, să fie laudați atunci când merg la culcare din proprie inițiativă decât să fie criticați atunci când protestează, etc.

Este extrem de important să se acorde atenție lucrurilor ”obișnuite” pe care le fac copiii.

Tema pentru acasă

Întâlnirea se încheie cu un rezumat al celor mai importante chestiuni discutate.

Sunt distribuite foile cu tema pentru acasă și explicate sarcinile acesteia (**ANEXA 9**).

Mai au loc discuții libere între părinți, împărtășesc deschis unele experiențe personale legate de tema zilei.

A patra întâlnire ”Stabilirea limitelor III”

Pentru această întâlnire am folosit suportul video cu situația - model, mapă cu foi, instrumente de scris, panoul cu metodele educative oferite de curs, plăcuțele cu situațiile-model: ”Ce aș face eu”, panoul cu cele patru modalități de stabilire a limitelor: ”Cum să spunem nu/interdicții”, ”Ignorarea”, ”Izolarea”, ”Pedepsirea”, tema pentru acasă.

Discutarea temei pentru acasă

Discutarea temei se face într-un mod pozitiv – am început cu sarcina 3, lucrurile bune pe care le-a făcut copilul, cazuri relatate de către părinți, am abordat în continuare

problema pedepsirii și a izolării (sarcinile 1 și 2), am notat exemple de izolare reușite sau nereușite.

Părinții au întâmpinat probleme de genul: copilul nu dorea să stea singur și intra în mod repetat în camera părinților, a făcut trăsnași și în locul în care era izolat, chiar și izolat a continuat să se comporte în mod inacceptabil, etc. Am discutat exemplele și am sugerat ca alternativă suportarea urmărilor firești a faptelor sale, confiscare a ceva ce îi place foarte mult, etc.

Trebuie subliniat faptul că, un copil învață mai mult din recompense decât din pedepse – acordarea atenției atunci când el se poartă într-un mod plăcut și acceptabil va scădea simțitor tendința de a cere atenție negativă.

Suportul video "Stabilirea limitelor" – se vizionează în întregime filmul "stabilirea limitelor", urmat de rezumarea punctelor-cheie ale diverselor modalități de stabilire a limitelor folosind panoul "Cele patru modalități de stabilire a limitelor".

Se discută în continuare posibilitatea sau imposibilitatea părinților de a fi consecvenți în timpul practicii educaționale.

Exercițiul: "Ce aș face eu?"

Distribui plăcuțele cu situațiile - model pentru exercițiul "Ce aș face eu?" Părinții sunt invitați să reacționeze:

 A fost vorba (în cazul dumneavoastră) de un comportament dorit sau nedorit?

 Ce modalitate de stabilire a limitelor ați aplica în acest caz?

 În cazul unui comportament dezirabil: cum ați reacționa?

 Să presupunem că eu sunt copilul din situația de pe plăcuță. Ce mi-ați spune?

Sunt stimulați în acest fel să ofere propriile lor exemple și să încerce să le transforme în scenete pe care să le joace în timpul întâlnirii.

Conceperea recompenselor

Acordând atenție lucrurilor bune pe care le fac copiii și apreciindu-le, reușim să îi împiedicăm să ceară atenție în manieră negativă, adică văitându-se, certându-se, stricând diverse lucruri. Aprecierea și atenția constituie modalități importante pentru a stabili o relație bună cu copilul.

O altă modalitate de a acorda atenție lucrurilor bune pe care le fac copiii este să li se promită o recompensă. La auzul acestui cuvânt ne gândim imediat la cadouri sau bani. În acest curs, însă, când folosim cuvântul "recompensă", ne referim la toate acele lucruri

care îi plac copilului. De exemplu: să meargă la culcare cu o jumătate de oră mai târziu, să i se permită să vizioneze un anumit program la televizor, să se plimbe cu bicicleta, să pescuiască, mici recompense materiale, cadouri și eventual bani de buzunar.

Împreună cu părinții am întocmit o listă cu recompense cu accent pe cele care sunt legate de activități, lucruri pe care copilul are voie să le facă, de preferabil împreună cu părinții. Aceasta reprezintă și o contribuție la realizarea unei relații bune părinte-copil.

Lista de recompense:

- 👨👩 Să meargă mai târziu la culcare;
- 👨👩 Să se uite la televizor;
- 👨👩 Să ne jucăm împreună;
- 👨👩 Să pescuim împreună;
- 👨👩 Să meargă la plimbare cu bicicleta singur sau însoțit;
- 👨👩 Să facă prăjituri;
- 👨👩 Să ajute la gătit sau reparat;
- 👨👩 Mama sau tata fac ceva pentru copil;
- 👨👩 Să doarmă la prieteni;
- 👨👩 Să împrumute dvd-uri;
- 👨👩 Să mergem împreună la cumpărături;
- 👨👩 Fructe, dulciuri, bani, cadouri, haine noi.

Tema pentru acasă

La sfârșitul cele de-a patra întâlniri se rezumă punctele cele mai importante, se distribuie foile cu teme pentru acasă (ANEXA 10) și se discută sarcinile de lucru.

Nu mai sunt broșuri de distribuit. Pentru fiecare abilitate există o broșură separată. În acest moment părinții dețin toate aceste broșuri drept pentru care sunt invitați să le mai citească încă o dată după ce m-am asigurat că toți părinții au setul complet.

Întâlnirea a cincea ”Aprecierea și acordarea atenției”

Pentru ultima întâlnire am avut nevoie de: suportul video ”aprecierea și acordarea atenției”, foi și instrumente de scris, plăcuțe cu întrebările pentru jocul de evaluare, zaruri, foile cu tema pentru acasă.

Discutarea temei pentru acasă.

Este momentul în care le urez pentru ultima oară bun venit părinților la aceste întâlniri.

Discuțăm temele cu precizarea că problemele întâmpinate se vor dezbate în partea a patra: întrebările părinților.

La punctul patru părinții au împărtășit cazuri reușite pe parcursul cursului, au schimbat impresii cu ceilalți părinți pe seama problemelor ce păreau să nu aibă rezolvare.

Suportul video ”Aprecierea și acordarea atenției” vizionarea filmului ”Aprecierea și acordarea atenției” este urmată de rezumarea direcțiilor de orientare menționate în film:

- 🌸 Acordați atenție lucrurilor bune pe care le face copilul;
- 🌸 Lăudați copilul ori de câte ori vă dă ocazia. Numiți fapta respectivă și adresați-i cuvinte de laudă.

Este momentul discutării în detaliu a întrebărilor în legătură cu educația copiilor, întrebări asupra cărora nu s-a putut zăbovi în timpul întâlnirilor.

Se dezbate întrebări puse de majoritatea părinților, aceștia fiind antrenați în discuții.

Tot acum se precizează și limitele întâlnirilor:

- 🌸 Nu oferă rețetă educativă ideală;
- 🌸 Se procedează pas cu pas, nu e bine să se ceară totul, să nu se pretindă prea mult nici de la copil dar nici de la părinte.

Evaluarea

Pentru evaluare părinții vor fi antrenați într-un joc, care cuprinde pe lângă întrebările de evaluare și întrebări despre materia discutată pe parcursul întâlnirilor.

Explicarea jocului:

Pentru joc se vor folosi niște plăcuțe pe care vor fi scrise diverse întrebări sau situații;

Pe spatele plăcuțelor se vor trasa 1,2,3,4,5 sau 6 liniuțe;

Plăcuțele se împart în 6 grupuri, cu spatele în jos în mijlocul încăperii;

Pe rând, părinții vor da cu zarul, vor alege plăcuța corespunzătoare zarului, vor citi ce scrie pe ea vor reacționa sau vor executa cerința respectivă.

Se încheie cu un rezumat al problemelor dezbătute pe toată durata întâlnirilor.

Se vor puncta aspectele ce necesită maximă atenție:

- 👧👦 Importanța cercului pozitiv: asta înseamnă să se acorde mai multă atenție lucrurilor bune pe care le face copilul, decât celor nedorite;
- 👧👦 Încercarea de a nu băga în seamă copilul atunci când se comportă în chip nedorit;

 Dacă se comportă necorespunzător să se stabilească limite categorice.

Părinții vor fi îndemnați să pună în practică metodele indicate de metoda ”educați așa”, să consulte din când în când broșurile primite.

Părinții decid să ne întâlnim peste șase luni și își exprimă dorința de a ține legătura între ei.

În încheiere părinții au primit câte o diplomă de participare apoi au avut la dispoziție două scaune, unul cu o față veselă și unul cu o față tristă. Părinții sunt invitați să se așeze pe rând pe cele două scaune urmând să spună celorlați ce le-a plăcut, pe scaunul cu fața veselă și ce nu le-a plăcut, pe scaunul cu fața tristă.

Acultând tot ceea ce au avut de spus pe ambele scaune am constatat că pe cel cu fața tristă și-au exprimat regretul pentru faptul că se termină iar ceea ce au spus pe scaunul cu fața veselă m-a determinat să concluzionez că:

Aceste întâlniri, pentru părinți, au avut un dublu rol. Astfel, pe lângă toate aceste lucruri pe care părinții le-au învățat, prin caracterul său interactiv, prin jocurile desfășurate în cadrul întâlnirilor, prin temele pentru acasă (*ANEXA II*) și discutarea lor în cadrul întâlnirilor noastre, am primit semnale importante despre felul și calitatea educației din familie, ideile părinților despre educație, întrebări cu privire la aceasta, probleme și situații tensionate din familie.

Prin modul cum a fost gândită desfășurarea întâlnirilor, acest curs a determinat ridicarea unor bariere care existau între unii părinți și copiii lor, între părinți și părinți, între familie și echipa educațională a grupei și nu în ultimul rând între copii, reușind în acest fel să facem pași importanți în socializarea copiilor de la grupă.

Fiecare întâlnire a adus un plus de experiență, a contribuit la ”socializarea părinților” și în mod special la socializarea copiilor, a sudat progresiv relația părinte-educatoare, părinte-părinte și nu în ultimul rând părinte-copil, a favorizat înțelegerea propriului copil și a modului cum trebuie el educat, prin discutarea fiecărei teme părinții au fost puși în situația de a expune experiențe personale care, discutate în grup, au devenit experiențe ale grupului. Mai mult decât atât s-au îmbunătățit simțitor relațiile din interiorul grupei, am început să discutăm ”aceeași limbă”, să educăm în același mod, am auzit din ce în ce mai puțin ”Bateți-l, bătaia e ruptă din rai”, ”Îmi place cum lucrează, dar el nu trebuie să știe, i se urcă la cap”

Reacțiile au fost mai mult decât interesante. De exemplu: ”Nu mi-am imaginat că din lucruri ce în aparență par simple pot realiza lucruri importante pentru educația copilului

meu”, ”Mi-am dat seama că nu eram o mamă bună, acum mă simt mult mai bine pregătită să îmi educ copilul”, ”Am fost surprinsă de efectul regulilor asupra educației: De ce la grădiniță dormi și acasă nu? Pentru că acolo am reguli”, ”Mami, ce se întâmplă cu tine? Ești schimbată de o vreme!”. La primirea diplomei unul dintre tătici a spus: ”Este cea mai importantă diplomă, o voi pune la loc de cinste!”

Ținând cont de faptul că nu toți părinții au considerat necesară participarea la aceste întâlniri am aplicat la începutul și sfârșitul acestora un chestionar (*ANEXA 12*) tuturor părinților. În urma aplicării lui am constatat unele schimbări semnificative în comportamentul copiilor ai căror părinți au participat la întâlniri și dispariția comportamentelor nedorite, și modificări mici, insesizabile în cazul copiilor ai căror părinți nu au participat.

Rezultatele testului inițial aplicat părinților care au participat la întâlniri și celor care nu au participat, reprezentate separat. Astfel constatăm un procent foarte mare al comportamentelor nedorite întâlnit la ambele grupe de părinți.

La începutul întâlnirilor

Figura 1 - Părinți care au participat la întâlniri

COMPORTAMENTE NEDORITE

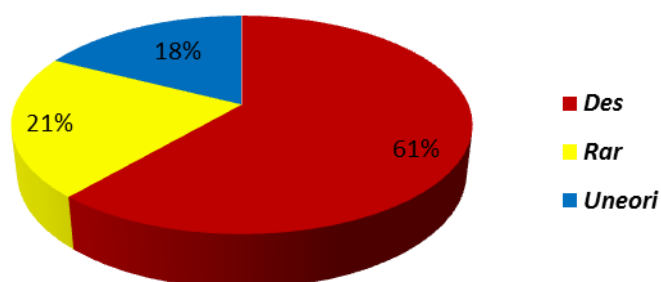
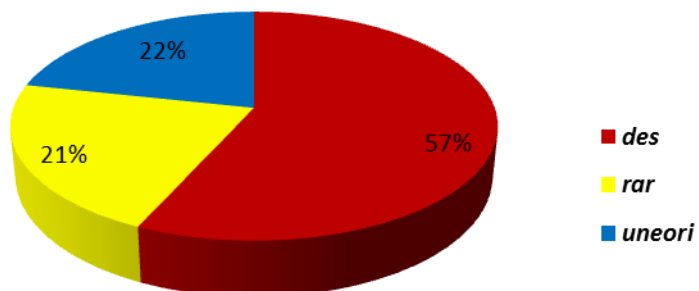

Figura 2 - Părinți care nu au participat la întâlniri
COMPORAMENTENTE NEDORITE

La finalul întâlnirilor

Figura 3 - Părinți care au participat la întâlniri
COMPORAMENTENTE NEDORITE

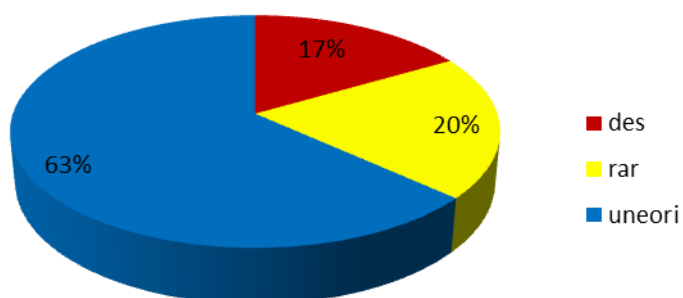
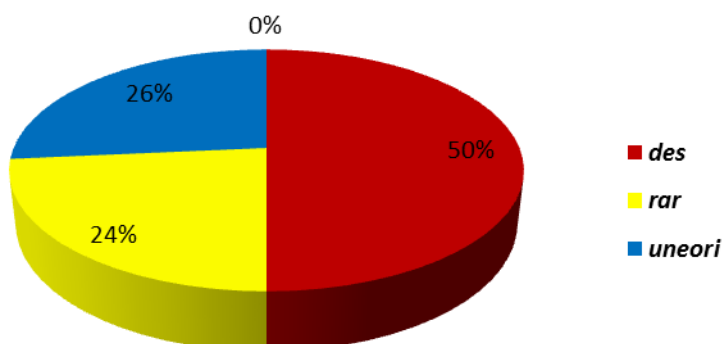

Figura 4 - Părinți care nu au participat la întâlniri
COMPORAMENTENTE NEDORITE

La final cele două grupuri de părinți au primit același test. De această dată am constatat schimbări semnificative în cazul părinților care au participat la întâlniri (figura 3),

procentul comportamentelor nedorite fiind mult mai mic în comparație cu faza inițială dar și cu al părinților care nu au participat (figura 4).

Ușoara modificare a procentului comportamentelor nedorite în cazul celor care nu au participat poate fi pusă pe seama faptului că, deși părinții nu au participat, copiii acestora au făcut parte din același colectiv cu, copiii părinților care au participat, influențându-i în mod pozitiv.

Vizite, excursii

Dorița de mișcare și dinamismul sunt caracteristici ale copiilor preșcolari. Acestea sunt instrumente de bază în mâna părinților și educatorilor, prin care acționează în sensul formării unor oameni sănătoși, viguroși, apți din punct de vedere social și medical.

În îndeplinirea acestor deziderate, alături de un regim de viață corect, odihnă și de o educație sanatoasă, un rol important îl au ***excursiile și drumețiile*** - ca forme de petrecere a timpului liber al copiilor de vârstă preșcolară.

Valențele formative ale excursiilor și drumețiilor se extind asupra tuturor comportamentelor, îmbogățind sfera informațională, declanșând trăiri afective și oferind condiții prielnice exersării conduitei moral-civice a copiilor. Specific acestor activități este faptul că oferă posibilități mai largi de cunoaștere directă a realității, stimulează spiritul de inițiativă și dispune de o încărcătură afectivă puternică.

Prin excursiile și drumețiile organizate am urmărit și întărirea organismului copiilor, formarea unor deprinderi de igienă și de comportare civilizată. Am mai avut în vedere educarea copiilor în spiritul colectivului prin subordonarea interesului individual față de cel colectiv, educarea spiritului de ordine și disciplină.

Prin excursiile și drumețiile organizate copiii au învățat să socializeze, să se comporte în grup, să protejeze mediul și să se destindă. Acestea au adus o contribuție însemnată la realizarea sarcinilor activităților din grădiniță (cunoașterea mediului, educarea limbajului, educație fizică, etc)

Am organizat excursii împreună cu părinții copiilor de la grupă, prilej cu care aceștia au avut ocazia să observe comportamentul copiilor în colectivitate, să înțeleagă eficiența acestor ieșiri, contribuția pe care o aduc ele formării copiilor din punct de vedere social și intelectual.

Lăsând în urmă o importantă caracteristică a alternativei step by step – implicarea familiei, am încercat să descriu o altă caracteristică – învățarea pe centre de activitate,

învățare individualizată ce pune accent pe lucrul în echipe, fapt ce duce la creșterea gradului de socializare al preșcolarilor.

Întâlnirea de dimineată - un moment al zilei implementat de alternativa educațională step by step, punctul de plecare al activităților zilnice din grădiniță - prin condiționările sociale multiple și procesul de comparare socială pe care îl provoacă - mi-a oferit posibilitatea de a observa gradul de sociabilitate al copiilor din grupă.

Întâlnirea de dimineată reprezintă întâlnirea întregii grupe cu echipa educațională. Așezați în cerc, pentru a se vedea unii cu alții, copiii **se salută**.

Salutul, prima componentă a întâlnirilor de dimineată, reprezintă transmiterea unui mesaj verbal sau non-verbal, pe rând, de către fiecare copil din grupă. În timpul salutului, fiecare copil se adresează celorlalți cu respect, folosește numele și un ton prietenos. Astfel, copiii înțeleg că sunt importanți și îi ajută și pe alții să se simtă membri importanți ai grupului. Practica de a întâmpina pe ceilalți într-o manieră sinceră este primul scop al salutului și un aspect important al clasei democratice centrate pe copil. Educatoarea începe prin extinderea unei formule simple de salut: “Bună dimineța, Ana! Mă bucur că ești aici”. Salutul este propagat în cerc de la stânga la dreapta, fiecare persoană fiind întâmpinată pe nume. Pe rând, fiecare membru, odată salutat, salută la rândul său pe altul. Salutul mai poate fi realizat și cu ajutorul unor poezii:

“De mânuțe ne luăm
Ochi în ochi noi ne uităm
Și frumos ne salutăm:

Bună dimineța,
Bună dimineța

(după ce toți copiii s-au salutat poezia se continuă)

Toti piticii sunt aici?

Toti piticii sunt prezenți?

Cine nu-i aici?

(se spune cine lipsește din clasă).

După ce copiii grupei stăpânesc formulele de salut simple se pot introduce și alte formule de salut. Printre formulele de salut cele mai utilizate sunt salutarile în alte limbi, salutarile în ordine alfabetică, precum și salutul matematic. Salutul matematic începe prin enunțarea numelui persoanei din dreapta urmat de o operație “Albert 2+1”. Albert răspunde prin enunțarea numelui celui care i-a lansat problema urmat de rezultatul operației “Maria 3”. Copilul care a răspuns la problema de matematică se întoarce spre

copilul aflat în dreapta lui și îi pronunță numele, urmat de o problemă. Salutul se propagă de-a lungul cercului, până când toți participanții au fost salutați.

Alte formule de salut îndrăgite de copii sunt interjecțiile glumețe, cântecele, dar și codurile. Folosirea codurilor poate fi făcută de-a lungul mai multor zile sau a unei săptămâni. De exemplu: “Luni se face o dată cu ochiul, marți se face de două ori cu ochiul, etc. Toate aceste coduri se fac fără a vorbi unii cu alții.

După salut urmează practica schimbării de impresii sau “*împărtășirea cu ceilalți*” – cel mai important aspect al întâlnirii de dimineață. În timpul acesteia, copiii prezintă propriile idei, griji, experiențe și arată colegilor obiecte care au o semnificație importantă în viața lor. Copiii pot pune întrebări sau fac comentarii. În acest fel copiii află lucruri despre ceilalți și permit celorlalți să îi cunoască. Povestind, copiii își dezvoltă abilități de exprimare cu ușurință în fața colegilor și adulților. Copiii au nevoie de exercițiu pentru a se simți în largul lor atunci când își comunică ideile. Rutina generată de schimbul de impresii îi ajută pe copii să se obișnuiască în postura în care atenția celor din jur este concentrată asupra lor. La acest schimb de idei, educatoarea joacă un rol important deoarece copiii trebuie ajutați să își organizeze și să-și exprime gândurile și ideile.

Activitatea de grup, a treia componentă a întâlnirii de dimineață, are ca scop crearea coeziunii. Fiecare membru se integrează cântând, jucând jocuri și luând parte la activități scurte, energice, plăcute și distractive. Activitatea de grup trebuie să cuprindă jocuri cu caracter non competitiv și sarcini de natură cooperantă. În cadrul acțiunilor desfășurate trebuie să stimulăm componentele necesare unei gândiri creative a copiilor și exprimării propriilor idei, punând accent pe diferite puncte tari necesare grupului. Activitatea de grup a întâlnirii de dimineață încurajează, de asemenea, limbajul expresiv, stimulează dezvoltarea socială, academică și fizică și creează situații în care se învață din greșeli și se merge mai departe într-un mediu caracterizat prin susținere și încurajare.

Noutatea zilei constituie segmentul care încheie întâlnirea de dimineață și în care copiii sunt anunțați ce urmează să învețe / lucreze în acea zi; aceste activități îi ajută pe copii să-și exerseze competențele de studiu ce le sunt necesare pentru dezvoltarea cunoștințelor de matematică, alfabetizare, artă. Tot în cadrul acestor activități se mai pot face și următoarele lucruri: completarea mapelor individuale sau a unui calendar (“Calendarul fructelor” – în care copiii completează zilnic ce și câte fructe au consumat în ziua anterioară). Aceste activități fac introducerea în munca individuală sau de grup în care copiii învață și pun în practică competențe sociale, emoționale și intelectuale. De asemenea, tot în acest moment al întâlnirii de dimineață, se pot face anunțuri speciale

pentru ziua respectivă, cum ar fi: o aniversare a unui copil, reactualizarea unei semnificații speciale a zilei respective.

Educatoarei îi revine sarcina cea mai importantă, aceea de a forma la copii sentimentul apartenenței la grup: acum se pun bazele muncii în echipă. Acum copiii vor învăța:

- să cunoască numele celorlalți,
- să își aștepte rândul;
- să împartă ceea ce au;
- să le facă loc în cerc și altora;
- să participe la activități;
- să-i invite pe alții să se alăture unui grup;
- să fie prietenoși;
- să coopereze;
- să rezolve conflicte.

Mediul ambiant cuprinde tot ce înconjoară grădinița. Podelele, pereții, forma și mărimea clasei, spațiul pentru activitățile în aer liber, mobilele, materialele, echipamentul și jucăriile ce influențează experiențele preșcolare. Clasele care sunt confortabile și primitoare din punct de vedere estetic ne ajută pe noi, educatoarele, dar și pe copii să ne simțim bine. Culorile neutre și strălucitoare și iluminatul cald și natural creează o atmosferă benefică. Aranjarea mobilierului oferă informații despre posibilitățile de utilizare ale spațiului și mobilității în spațiu. Designul spațiului interior și exterior servește unui anumit scop și este atent planificat. Un mediu bine construit ajută la desfășurarea unor jocuri complexe, manifestarea independenței, socializării și la rezolvarea de probleme. Copiii sunt încântați și stimulați să inițieze învățarea, să exploreze materiale și să descopere informații noi.

Clasa aparține copiilor, iar mediul reflectă interesele și cultura copiilor. Produsele lor artistice sunt expuse într-o manieră atractivă în clasă. Experimentele lor științifice sunt etichetate și se desfășoară astfel încât să poată fi văzute de toată clasa. Construcțiile vor rămâne în locul unde au fost făcute până a doua zi, pentru a se putea continua finisarea lor. Temele și proiectele în derulare pot transforma sala de clasă într-o grădină, un magazin sau o navă spațială.

Grija față de materiale va complementa dorința copiilor de a vedea cum funcționează lucrurile. Copiii au fost încurajați să aibă grijă de materiale și jucării și să păstreze curățenia clasei punând lucrurile la locul lor. Toate rafturile și cutiile au fost etichetate pentru a ușura

aceste sarcini. Materialele și echipamentul din sala de clasă este organizat pe zone care stimulează “munca” și jocul copiilor.

În cadrul programului step by step, aranjarea sălii de clasă va fi făcută în așa fel încât să-i încurajeze pe copii să opteze cu privire la activitățile pe care le vor defășura. Fiecare sală de clasă va avea mai multe centre de activitate, care conțin materiale diferite, pe care copiii le vor explora și cu care se vor juca. Centrele de activitate pot varia de la o clasă la alta, însă principalele centre sunt:

- Artă
- Construcții
- Bucătărie
- Joc de rol
- Alfabetizare
- Matematică/jucării manipulative
- Muzică
- Nisip și apă
- Știință

Centrele de activitate conțin o varietate de materiale pe care copiii le pot folosi în diverse moduri creative. Noi, educatoarele, trebuie să selectăm cu grijă materialele astfel încât să încurajăm explorarea din partea copiilor. Totodată, materialele trebuie dispuse pe rafturi în așa fel încât copiii să poată ajunge la ele și să fie atrași de ele. Copiii trebuie să lucreze independent cu aceste materiale. Numeroși teoreticieni sunt de părere că joaca este munca unui copil. Pentru copiii de vârstă mică, învățarea înseamnă joacă, iar joaca înseamnă învățare. Aceste două activități nu trebuie separate una de alta. Dacă îi stimulăm pe copii să se joace, înseamnă că stimulăm dezvoltarea firească a abilităților și talentelor lor.

Sistemul de educație preșcolară step by step așează *joaca* la baza educației, prin utilizarea materialelor din *centrele de activitate* și cu sprijinul echipei de educatori. Copiii învață unii de la alții, *centrele de activitate* și *lucrul în grupuri mici* le facilitează relații interumane firești. Acest lucru le oferă ocazia de a rezolva diferite probleme, de a lua decizii, de a practica autoexprimarea, de a învăța să diferențieze, de a deveni mai independenți și de a învăța din propriile experiențe.

În momentul în care planificăm structura centrelor de activitate și poziționarea lor în sala de clasă, trebuie să avem în vedere necesarul de spațiu pentru aceste centre. Spre exemplu, *centrul cu materiale de construcție* trebuie să fie destul de mare pentru ca un

grup de câțiva copiii să poată lucra aici împreună sau fiecare separat, fără ca “șantierele” lor să se intersecteze. E de preferat să existe un covor care să acopere podeaua în această zonă, deoarece acesta reduce zgomotul făcut de cuburile care cad; de asemenea, atât copiilor, cât și educatoarelor, le vine mai ușor să se așeze pe un covor decât pe podeaua neacoperită.

Centrul de alfabetizare trebuie să fie mic și relativ intim. În el se vor găsi covorașe, perne, scaune de pluș și o masă pentru scris și desenat. Cărțile sunt așezate la vedere, astfel încât copiii să aibă acces la ele și să-și poată alege o carte la care să privească în liniște, așezați pe covor.

Centrul pentru jocul de rol este deseori amplasat lângă cel cu materiale de construcție, deoarece ambele presupun desfășurarea unor activități zgomotoase și creative. Deseori, copiii împrumută materiale din *centrul cu materiale de construcție* pentru jocurile de rol sau invers. Ei folosesc păpuși care vor locui în clădiri, animale împăiate pentru a le amplasa în mediul lor de viață, caschete de pompier pentru pompierii care vor lucra cu mașinile de pompieri construite de ei. În măsura posibilităților, *centrul de științe* trebuie amplasat într-un loc luminos, lângă fereastră, pentru ca plantele sădite să poată crește.

Centrele de activitate vor fi despărțite prin rafturi, paravane mici sau alte piese de mobilier. Prin această delimitare se individualizează spațiile respective, ajută la limitarea numărului de copii dintr-un anumit centru și facilitează trecerea dintr-un centru în altul. Copiii trebuie să aibă un dulăpior pe care va fi înscris propriul nume în care să-și poată păstra lucrurile personale.

Fiecare dintre centrele de activitate trebuie să conțină materiale suficiente pentru uzul mai multor copii în același timp. *Centrele de activitate* devin laboratorul procesului de învățare inițiat de copilul însuși prin joacă și prin contactul cu materialele. Copiilor li se permite să-și aleagă materialele; ei sunt încurajați să se joace cu acestea după bunul lor plac. Copiii se mișcă liber prin clasă, trecând de la un centru de activitate la altul. Timpul petrecut în oricare din aceste centre diferă de la un copil la altul. Când copiii sunt implicați activ în joaca lor, utilizând în același timp materialele în mod creativ, ei vor zăbovi mai mult într-un singur loc.

Echipa de educatori schimbă poziția centrelor de activitate prin mutarea materialelor și prin aducerea unor materiale noi. Ei pot individualiza centrele de activitate prin stimularea interesului copiilor. Spre exemplu, un copil care și-a dorit să învețe despre cosmonauți și-a imaginat *centrul de rol* ca fiind o navă spațială. Pentru a veni în ajutorul lui și a dorinței de a explora un spațiu necunoscut, am dotat centrul cu folie de aluminiu,

coifuri de astronaut și un “bord” cu manetele de comandă ale navei. Un copil curios să afle mai multe informații despre dinozauri va fi încântat să găsească niște cărți despre reptile în *centrul de alfabetizare*. Un copil cărui îi place să construiască poduri va fi plăcut surprins să găsească vapoare și mașinute aduse de curând în *centrul pentru materiale de construcție*

Abilitățile sociale se dezvoltă prin utilizarea în comun a materialelor, negocieri și rezolvări de probleme.

Jocul de rol este o activitate spontană condusă de copii înșiși. Prin ea, copiii își verifică, își clarifică și își dezvoltă înțelegerea lumii în care trăiesc. În joaca lor, copiii reface locuri și întâmplări care le sunt familiare; ei imită comportamentul părinților și rudelor lor sau joacă rolul diverselor persoane pe care le cunosc. Practic, copiii reproduc lumea așa cum o înțeleg ei sau așa cum lumea reprezintă pentru ei un motiv de îngrijorare sau de teamă.

Încă din frageda copilărie, copiii imită sunetele pe care le aud, ceea ce fac alții. Lor le place să se joace de-a ceva și de aceea răspund în fața unor situații noi prin mișcare sau sunet. Pe scurt, ei dramatizează situații. Când este încurajat, acest gen de activitate se transformă în “teatru”.

Jocul de rol este unul din cele mai personale, individuale și intime procese de învățare.

În cadrul jocului de rol creativ, copiii au voie să inventeze și să interpreteze situații bazate pe roluri reale sau imaginare pe care le-au trăit, cum ar fi: “Să îngrijim bebelușul”, “În vizită la grădina zoologică”, “De-a familia”, etc. În cadrul jocului de rol, copiii își creează o lume a lor cu ajutorul căreia încearcă să înțeleagă realitatea. În această lume, ei vor rezolva probleme pe care le întâlnesc în viața de zi cu zi. Ei repetă și re trăiesc experiențe. Astfel, jocul de rol îi ajută pe copii să se transforme din persoane egocentrice în persoane capabile să comunice cu alții. De asemenea, copiii își asumă adesea un rol sau un comportament aparținând altcuiva (se prefac, că sunt pompieri și sting un foc, folosesc o construcție pe post de scaun și conduc un camion pe stradă).

Jocul de rol este pentru orice preșcolar mediul ideal în care el poate să învețe cu plăcere și influențează activitatea celorlalte centre. În cadrul jocului de rol copilul realizează activități care:

- îi ajută la dezvoltarea celor 5 simțuri;
- îi stimulează să utilizeze un limbaj expresiv și să fie receptiv;
- îi ajută să urmeze modele și să stabilească relații interumane;

-
- 🧑‍🎨 îi ajută să realizeze conexiuni;
 - 🧑‍🎨 îi stimulează gândirea creativă și capacitatea de rezolvare a problemelor;
 - 🧑‍🎨 îi accentuează conștiința de sine;
 - 🧑‍🎨 îi ajută la exprimarea emoțiilor și sentimentelor;
 - 🧑‍🎨 îi dezvoltă mușchii mici și mari;

Prin jocul de rol, cei mici învață să se concentreze, să-și exerseze imaginația, să pună în practică idei noi, să coopereze și să-și dezvolte capacitatea de control asupra lumii în care trăiește. De asemenea, copiii își dezvoltă capacitatea de a aprecia frumosul, structura mediului în care trăiesc și a propriului corp în timp ce învață cum să-și comunice gândurile, sentimentele și emoțiile.

Jocul de rol contribuie la socializarea copiilor pentru că e necesar să existe decizii comune ale copiilor (ex. “Eu sunt mama, tu ești copilul, vrei?”, “Hai la cumpărături. Vrei să fii tatăl?”). Jocul de rol poate să genereze și conflicte în păreri: “Eu vreau să port salopeta de cercetător. Nu ți-o dau ție!”. Desigur, că intervin certurile, copiii se supără unii pe alții, dar astfel ei învață să se confrunte cu dorințele celorlalți. Treptat, ei vor începe să-și dezvolte empatia în relația cu ceilalți, atunci când împrumută și altora din echipamentele și obiectele cu care se joacă.

În jocul de rol copiii refac experiențe de viață, alegând și aranjând roluri și evenimente pentru siguranța lor emoțională. Prin jocul de rol copiii conștientizează propriile lor calități și defecte, preferințele și antipatiile lor, talentul lor de a conduce și a convinge sau, dimpotrivă, tendința lor de a se supune. Toate acestea duc la o mai bună cunoaștere de sine, la o conștientizare a propriei personalități.

Bucătăria și construcțiile oferă copilului posibilitatea de a experimenta activități științifice, de a înțelege concepte matematice cum ar fi măsurarea. Activitățile desfășurate în bucătărie și la construcții le oferă copiilor ocazia de a socializa, de a lucra în perechi, de a învăța să împartă cu alții.

Jocurile și activitățile în aer liber sunt o componentă nelipsită a orarului zilnic. Întregul proces educațional din interior se poate desfășura la fel de bine și în aer liber. Toate ariile de dezvoltare ale unui copil sunt stimulate prin interacțiunea lui cu mediul înconjurător. E vorba aici de dezvoltarea fizică, de aptitudinile sociale, de dezvoltarea emoțională și intelectuală. Copiii socializează, învață să aprecieze natura.

Modalități de dezvoltare a competențelor sociale ale preșcolarilor

Competențele sociale se referă la abilitatea copiilor de a forma relații sociale funcționale cu ceilalți copii și adulți din viața lor.

Conform definiției de mai sus, orice comportament social este rezultatul unui proces de învățare a ceea ce este valorizat de către societate; de exemplu, faptul că salutăm sau ne prezentăm persoanelor necunoscute sunt considerate modalități politicoase de a iniția o interacțiune. Competențele sociale ale preșcolarilor sunt împărțite în două categorii:

I. Interpersonale

A) Relaționare socială

- Interacționează cu ceilalți copii prin jocuri adecvate vârstei;
- Inițiază interacțiuni cu ceilalți copii;
- Împarte obiecte/ jucării;
- Oferă și cere ajutor;
- Își așteaptă rândul;
- Utilizează formule de adresare politicoase.

A) Rezolvare de probleme sociale

- Rezolvă conflictele prin strategii adecvate vârstei.

II. Intrapersonale

- Respectă regulile;
- Tolează situațiile care provoacă frustrare.

Pentru dezvoltarea competențelor sociale ale copiilor preșcolari contribuie în mare măsură amenajarea spațiului pe centre, dar și nenumărate povești, jocuri, activități ce consolidează aceste abilități sociale.

Un exemplu ar fi o serie de activități care pot fi folosite după citirea unei povești, pe parcursul întregii zile pentru a facilita dezvoltarea abilităților socio - emoționale.

Astfel, după citirea poveștii “Povestea peștișorului curcubeu” (**ANEXA 13**) am discutat cu copiii despre emoțiile pe care peștișorul curcubeu le-a trăit de-a lungul poveștii, apoi le-am solicitat copiilor să răspundă la următoarele întrebări:

- Cum se simțea peștișorul curcubeu când se uita la solzii săi colorați și strălucitori?
- De ce își dorea peștișorul albastru un solz de la peștișorul curcubeu?
- Cum credeți că s-a simțit peștișorul albastru și peștișorii plăți când peștișorul curcubeu a refuzat să se joace cu ei și să împartă din solzii lui strălucitori?
- De ce se simțea peștișorul curcubeu singur și trist?
- De ce se simțea peștișorul curcubeu fericit la finalul poveștii?
- Cum s-au simțit ceilalți peștișori când peștișorul curcubeu a împărțit cu ei din solzii săi colorați și strălucitori?

După dicuțiile pe marginea poveștii i-am rugat pe copii să povestească despre momentele din viața lor în care s-au simțit ca și peștișorul curcubeu (Nu au dorit să împartă ceva cu ceilalți copii, de ex : jucării, mâncare, cărți, etc).

- Cum credeți că v-ați fi simțit dacă peștele curcubeu nu ar fi împărțit solzii lui strălucitori cu voi?

Am discutat cu copiii despre dificultatea pe care o resimțim câteodată în a împărți cu ceilalți lucruri personale.

- Ce puteți să faceți atunci când simțiți că vă este greu să împărțiți jucăriile cu care vă jucați ? De ex. Copiii pot solicita copilului care cere jucăria să aștepte jucăria pe care o va primi peste 5 minute).

- Ce a făcut peștele curcubeu atunci când i-a fost greu să împartă solzii cu ceilalți peștișori? (A solicitat ajutorul caracatiței înțelepte).

Le-am explicat copiilor, că, atunci când au un moment în care simt că le este greu să împartă, să procedeze precum peștișorul curcubeu, să ceară ajutorul educatoarei sau unui alt prieten.

Am discutat cu copiii despre importanța prieteniei.

- Ce înseamnă să fii un bun prieten? (să cer permisiunea de a mă juca cu o jucărie care este a mea, să folosesc cuvinte potrivite, să aștept rândul pentru a mă juca cu o jucărie de la gradiniță, să ofer ajutorul atunci când mi se cere, etc.)

Am creat împreună cu copiii un poster în care am ilustrat toate comportamentele ce descriu ce înseamnă să fii un bun prieten, apoi, am declarat o zi, ca fiind Ziua Prieteniei pentru a oferi copiilor oportunitatea de a folosi abilitățile de bun prieten pe parcursul întregii zile.

Tot în acea zi, la centrul artă, le-am cerut copiilor să își amintescă ce a împărțit peștișorul curcubeu cu ceilalți pești (solzi), apoi i-am rugat să confecționeze împreună peștișorul curcubeu. Pe o formă mare de pește toți copiii au lipit solzi colorați pe care i-au decupat și colorat în prealabil. Copiii au folosit și împărțit materiale comune (hârtie, lipici, instrumente de tăiat, etc). Pe măsură ce copiii au lucrat și împărțit materialele comune i-am lăudat pentru faptul că sunt foarte buni, pentru că lucrează împreună și împart materialele comune.

La centrul construcției, le-am dat copiilor ca temă, să construiască, din cuburi, un ocean ca cel în care locuiesc peștișorul curcubeu și prietenii săi, iar la final să meargă să “pescuiască” în marele ocean, un prieten. În interiorul construcției care reprezintă oceanul, am pus poze ale copiilor din grupă. Folosind o undiță cu patafix, copiii au mers la pescuit

un prieten. După ce au prins în undiță un prieten, el a trebuit să facă ceva special împreună cu prietenul ales.

În centrul alfabetizare, copiii au confecționat o carte despre peștișorul curcubeu și despre ce înseamnă să fii un bun prieten. Ca material, copiii au folosit forme de pești de diferite culori pe care să le lipească și imagini cu comportamente care descriu ce înseamnă să fii un bun prieten. În dreptul fiecărei forme de pește este scris “sunt bun prieten când...”, iar fiecare copil va lipit o imagine care ilustrează un comportament de prietenie.

Am discutat cu copiii despre câte lucruri poate să facă un bun prieten și am listat toate ideile pe care copiii le împărtășesc.

La centrul joc de rol, consider că, preșcolarii au posibilitatea maximă de a-și dezvolta competențele sociale prin intermediul nenumăratelor jocuri ce se pot desfășura aici. Am încercat în acest sens să exemplific câteva jocuri:

“Jocul de-a reporterii”

Copiii se așează în perechi, astfel încât să se nimerească în echipă copiii care nu sunt prieteni. Fiecare copil va avea în mână un creion care va fi un microfon. Copiii vor juca pe rând rolul intervievatorului sau al celui interviuat și îi va adresa colegului său următoarele întrebări:

- Cum te numești?
- Mai ai frați?
- Care e jocul tău preferat?
- Care e mâncarea preferată?
- Care e sucul preferat?

Astfel, copiii au posibilitatea să exerseze abilitatea de stabilire a contactului vizual, de formulare și așteptare a răspunsului înainte de a formula o întrebare, și nu în ultimul rând de a se cunoaște mai bine.

“De-a doctorul”, “De-a magazinul”, “De-a mama și de-a tata”, “De-a frizeria”, etc. sunt o mică parte din numeroasele jocuri prin care copiii învață, exersează formule de adresare politicoase, reguli de comportare civilizată.

Prin intermediul unei povestioare, “Povestea lui Chiț-Chiț” (ANEXA 14), copiii au învățat să ofere și să primească complimente.

I-am rugat pe copiii să spună câteva moduri în care fiecare este diferit de ceilalți. I-am încurajat să se gândească la caracteristici de genul: are ochii albaștri, este înalt, are părul negru, precum și diferențe mai evidente, apoi am folosit ce au spus copiii pentru a evidenția faptul, că toți copiii au un fel diferit de a fi speciali. Nu este vorba doar de modul

În care arată sau la ce sunt buni, fiecare copil este unic și special în felul său particular. Uneori este greu să ne amintim cât de speciali suntem fiecare. Uneori credem că ceilalți pot face lucruri cu mult mai bine decât le facem noi. Uneori, când ne simțim triști, uităm care sunt darurile noastre speciale. Pentru unii dintre noi, darurile speciale sunt mai ușor de observat, pentru alții e nevoie să le căutam și să le descoperim.

Jocurile inițiate de copii presupun că un copil inițiază un joc și se joacă împreună cu un altul sau alții, negociază ce roluri vor avea în cadrul jocului, acceptă sugestiile celorlalți copii despre modul în care se va desfășura jocul. Prin intermediul acestor jocuri se realizează integrarea în grup, colaborarea între participanții jocului și implicit respectarea regulilor de comportare civilizată.

3.3.2.3 ETAPA FINALĂ

În etapa finală a cercetării, începutul lunii iunie 2017, am aplicat din nou testul sociometric aplicat inițial și rezultatele obținute în urma completării lui de către copii au fost consemnate într-o matrice sociometrică apoi reprezentate grafic pe o sociogramă.

MATRICEA SOCIOMETRICĂ FINALĂ

	E G	C T	S B	E S	P B	M R	L M	T A	C G	P A	D E	H V	P D	N D	B L	S C	S A	H A	L R	M L
EG		+2	+3	+1	-3	-3	-2	-1	-3		-1									
CT	-3		+2	+3			-2		-3							+1		+2		
SB	+3					-2	-3	-1	-1		-2	+3	+2	+1			-2			
ES	-2	-2			+3			+2			+3	-2	+2	+3	-1	+3	+2	-2		
PB	-2		-3	+2		+3	+2	+2	-2	+1	+1	-3		-3						
MR			-3	+2	+3			+2	+1	+1	+1	-3	+2			+1	+3	+2		
LM	-2		+1		+2	+3	+2	+1	-1		+3	-2		-2		-1	-1			
TA			+2		-1	+2	+1	+2	-2	+2	+1	+1	+3	+2		+1				+2
CG	-1	+2	+2	+3	-1	+2	+3				+1	-3	+2							-1
PA				+2		-3	-2		-2		-1		+3				-3	+3		
DE	+1			+3	+1	+2	-3		+1		-1	+2	+3				+2	-3		
HV			+1		-3	+3	+1	+2	+2	-3		-1		-1						+1
PD		+3	+2			-2	+3		+2	-3	-3	+2	-2	+3	+2	-2	+1			-2
ND	-3		+3		-2	-2		-1	-1	-1		+1		+3	+3	-2	+3			
BL	-3		+3	+2		-2	-2	-3	-2		-1		+1		+2	-2			+2	+1
SD					-1	-2						+1	+3			+2		+1		
CL	+1	+1				-1	-2			-2	-1	+2	+3	-1	+2		+1			
SA	-1	+1	+3		-2	-3	-3	-3		-2	-1	+3	+3	-2	+1	+1				-3
HA			+3		-3	+3	-3	-2	-2		-1			+1	+1	-2				
LR	+3		+3	+2			-3	-3			-2	-3	+1	+3		+3	-2			
ML	+2	+1	+2	+2	-1	-3	-2	+1	-2	+1			+3	+3		+1	+2			
Total respingeri	-7	0	-3	0	-7	-11	-11	-7	-6	-7	-3	-8	-6	0	-6	0	-2	-5	-4	-2
Total atrageri	+6	+6	+10	+12	+4	+7	+4	+5	+6	+4	+3	+5	+6	+14	+3	+9	+9	+4	+8	+2
ISP	-0,05	+0,3	+0,35	+0,6	-0,15	-0,2	-0,35	-0,1	0	-0,15	0	-0,15	0	+0,7	-0,15	+0,45	+0,35	-0,05	+0,2	0
ISS	0,3	0,3	0,5	0,6	0,2	0,35	0,2	0,25	0,3	0,2	0,15	0,25	0,3	0,7	0,15	0,45	0,45	0,2	0,4	0,1

ALEGERI SI RESPINGERI EXPRIMATE

TESTARE FINALĂ						
SUBIEȚI	+3	+2	+1	-1	-2	-3
EG	1	1	1	2	1	2
CT	1	2	1		1	2
SB	2	1	1	2	3	1
ES	4	3		1	4	
PB	1	3	2		2	3
MR	2	4	4			2
LM	2	2	2	3	3	
TA	1	6	4	1	1	
CG	2	4	2	3		1
PA	2	1		1	2	2
DE	2	3	3	1		2
HV	1	2	3	2		2
PD	3	4	1		4	2
ND	4		1	3	3	1
BL	1	3	2	1	4	2
SD	1	1	2	1	1	
CL	1	2	3	3	2	
SA	3		3	2	3	4
HA	2		2	1	3	2
LR	4	1	1		2	3
ML	2	4	4	1	2	1

Am calculat și acum cei doi indici, cel de statut social și cel de statut preferențial pe baza cărora am alcătuit sociograma

Valoare psihosocială de tip preferențial:

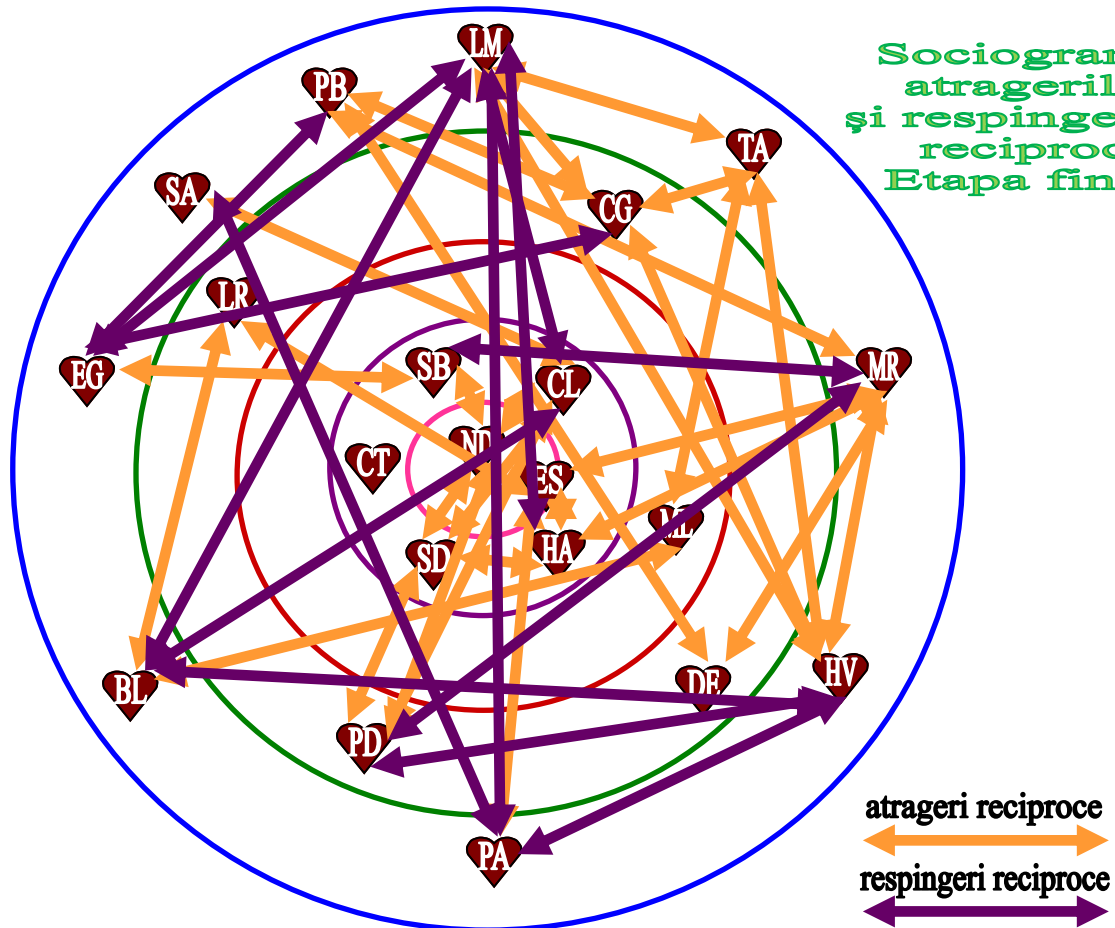
- 👤 lideri:ND, ES,
- 👤 populari:SD, CL, SB, CT, HA
- 👤 acceptați:ML
- 👤 indiferenți:CG, DE, PD, LR
- 👤 marginalizați:EG, SA, LM, PB, PA, HV, BL, MR, TA

Atrageri reciproce $A_r = 29$

EG-SB, SB-ND, ES-MR, ES-PA, ES-HA, ES-LR, PB-MR, PB-CG, PB-DE, MR-DE, MR-HV, MR-HA, LM-TA, LM-CG, LM-HV, TA-CG, TA-HV, TA-ML, CG-HV, PD-ND, PD-SD, PD-CL, ND-SD, ND-CL, BL-LR, BL-ML, SD-CL, SD-HA, CL-SA,

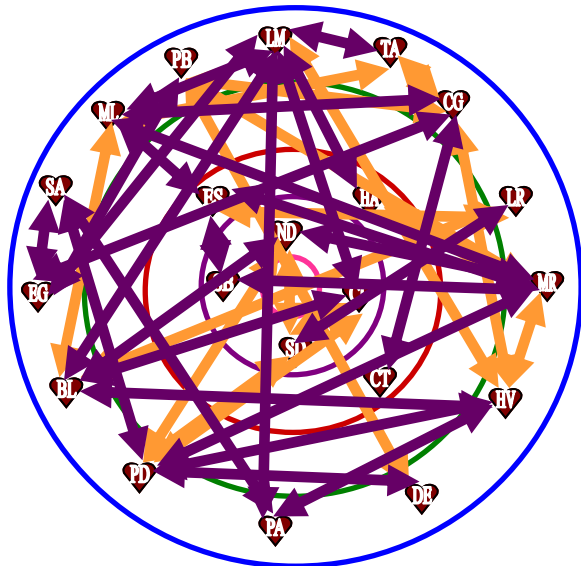
Respingeri reciproce $R_r = 14$

EG-PB, EG-LM, EG-CG, SB-MR, MR-PD, LM-PA, LM-BL, LM-CL, LM-HA, PA-HV, PA-SA, HV-PD, BL-HV, BL-CL

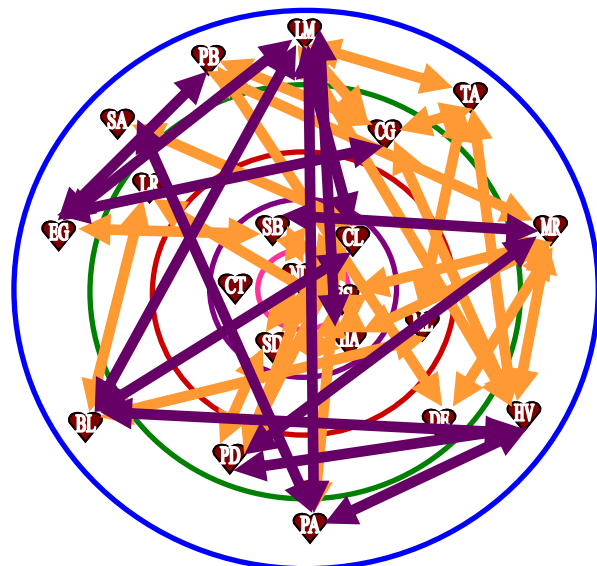

Sociograma
atragerilor
și respingerilor
reciproce
Etapa finală

**Sociograma
atragerilor
și respingerilor
reciproce
Etapa inițială**

**Sociograma
atragerilor
și respingerilor
reciproce
Etapa finală**

Comparând cele două sociograme, observăm că în etapa finală avem deja doi subiecți care ar ocupa locul de lider ND cu indice de statut preferențial +0,7 și ES cu indice de statut preferențial +0,6. De asemenea toți subiecții au migrat spre poziții centrale în cadrul cercurilor concentrice și cinci copii nu au nicio respingere. Am constatat relații preferențiale stabilite, întemeiate pe criteriul opțiunii afective. S-au constituit rețele de comunicare între copii și am remarcat că unii preșcolari se bucură de simpatia multor colegi, unii sunt comunicativi, sinceri, cooperează cu majoritatea colegilor, fapt apreciat de aceștia dar există și copii a căror incluziune socială este mai redusă. Ei au o relație cu unii dintre membrii microgrupurilor, însă sunt mai puțin integrați, cum ar fi LM cu un număr mai mare de respingeri – 5.

Calculând și acum indicele de coeziune și coeficientul de coeziune:

Etapa finală

$$CC=2 * \sum A r / N(N-1) \Rightarrow CC = 2*29 / 420 = 58 / 420 = 0.14$$

$$IC = 2 * (\sum Ar - \sum Rr) / N(N-1) \Rightarrow IC = 2*(29-14) / 21*20 = 15 / 420 = 0,04$$

Etapa inițială

$$CC=2 * \sum A r / N(N-1) \Rightarrow CC = 2*18 / 420 = 36 / 420 = 0.09$$

$$IC = 2 * (\sum Ar - \sum Rr) / N(N-1) \Rightarrow IC = 2*(18- 29) / 21*20 = -22 / 420 = -0.05$$

observăm o creștere față de testarea inițială de la -0,05 la 0,04, putând concluziona că efectele valorificării alternative step by step au fost pozitive, numărul alegerilor pozitive a crescut iar cel al respingerilor a scăzut, ceea ce a dus la îmbunătățirea coeziunii grupului, implicit a socializării lui.

Folosind din nou grila de socializare a copilului preșcolar la finalul cercetării, am obținut următoarele rezultate :

	<i>Adaptarea socială</i>	<i>Comportamentul social</i>	<i>Integrarea socio-afectivă</i>
<i>Faza finală</i>	90%	85%	95%

3.4. PRELUCRAREA ȘI INTERPRETAREA DATELOR

Cercetarea ce a vizat evidențierea influențelor alternativei step by step asupra sociabilității copiilor are ca rezultat înregistrarea diferențelor semnificative între momentul inițial și cel final. Derularea parteneriatelor cu părinții, activităților de voluntariat, vizitelor și excursiilor, educația parentală, disponerea mediului ambiant pe centre, lucrul în echipă, caracteristicile jocurilor și activităților desfășurate în această alternativă, conduc la creșterea implicării sociale și a interesului pentru interacțiune, ajutând preșcolarul să învețe în relația cu alții.

La finalul cercetării s-a constatat îmbunătățirea semnificativă a adaptării sociale, a comportamentul social și a integrării socio-afective a copiilor din grupă. Astfel că :

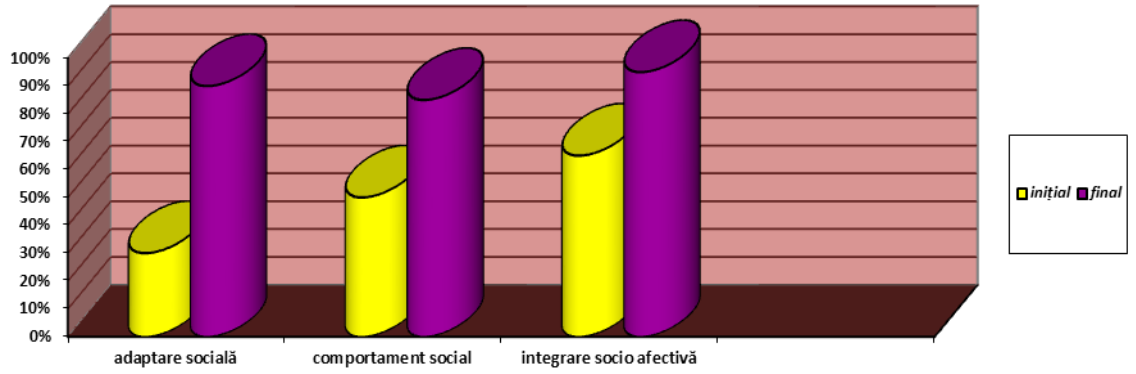
 în faza inițială adaptarea socială a copiilor era de doar 30% iar la finalul cercetării a crescut la 90%;

 comportamentul social era de 50% la începutul cercetării și de 85 % la sfârșitul acesteia;

 integrarea socio-afectivă a copiilor era de 65% în faza inițială și de 95% în faza finală.

	<i>Adaptarea socială</i>	<i>Comportamentul social</i>	<i>Integrarea socio-afectivă</i>
<i>Faza inițială</i>	30%	50%	65%
<i>Faza finală</i>	90%	85%	95%

Concluzia care se desprinde din cercetare, este, că educația preșcolară trebuie să asigure toate căile și mijloacele de a facilita integrarea copiilor în grupuri de covârșnici, să le dezvolte sociabilitatea, creând condiții favorabile construirii unei rețele inter-copii. Diferitele modalități de valorificare a alternativei step by step influențează evoluția sociabilității copiilor preșcolari.

CONCLUZII SI DIRECTII DE VALORIFICARE A REZULTATELOR

Socializarea copilului preșcolar depinde în foarte mare măsură atât de valorificarea eficientă a relației grădiniță-familie, cât și a specificului alternativei step by step în mare măsură.

În cadrul valorificării alternativei step by step în socializarea copilului preșcolar am utilizat o serie de modalități și mijloace care au condus la următoarele concluzii:

 Preșcolarul este perioada formării inițiale a personalității, perioada apariției primelor relații și atitudini ce constituie un nivel superior de organizare a vieții psihice a copilului. În locul dependenței copilului de impresiile externe, dominării lui de câmpul său perceptiv, în locul instabilității și fluctuației emoționale, în preșcolară vom întâlni detașarea, desprinderea copilului de câmpul perceptiv, o mai mare organizare și stabilizare a comportamentelor, fapt posibil datorită modificărilor esențiale care se produc în structura activității psihice. Datorită faptului că la această vârstă activitatea copilului este stimulată nu de motive izolate, care se înlocuiesc unele pe altele sau care se contrazic reciproc, ci de motive corelate, stabile, care se întăresc reciproc se pun bazele formării personalității-ca structură psihică relativ stabilă, invariabilă. Ierarhizarea și stabilizarea motivelor constituie condiția esențială a formării personalității preșcolarului, în lipsa lor, copilul regresând spre comportamentele reactive.

 Alternativa step by step ocupă un loc central în multitudinea factorilor determinanți ai evoluției individului. Copilul nu este un adult în miniatură, ci el este, așa cum spunea Peirot, un ”candidat la maturizare”, deosebit de receptiv la influențele pozitive sau negative care se exercită asupra lui.

 Copilul trebuie socializat și modelat, iar fundamentarea personalității sale, se realizează, în mare măsură, în cadrul grădiniței, care concentrează primul său univers afectiv și social, după familia sa. Trăsăturile și coordonatele personalității se cristalizează în raport cu modelul și natura situațională trăită în mod direct, nemijlocit, de copil în mediul colectivului de copii, iar atitudinile colegilor, educatoarei, au consecințe durabile asupra personalității, în formare, a copilului. La vârstele mici, adaptarea copilului se realizează prin imitație, acesta raportându-se permanent la persoana adulților. Primul model oferit copilului este familia sa, apoi educatoarea și colegii lui, iar calitatea și tipul

relațiilor copil-părinți, copil-copil, copil-educatoare, vor marca profund evoluția viitoare a copilului.

 Grădinița constituie prima experiență de viață a copilului în societate. Această instituție îl așază într-un cadru nou prin dimensiunile și conținutul său. Aici copilul ia cunoștință cu activități și obiecte care-i stimulează gustul pentru investigație și acțiune, îl provoacă să se exprime și îi propune, incipient, angajarea în relațiile sociale de grup. Adaptându-și metodele la formele particulare ale vieții mentale ale copilului, grădinița încearcă să răspundă specificului activității fiecărei vârste și să identifice mijloacele și activitățile necesare pentru o dezvoltare complexă a forțelor infantile în vederea maturizării lor.

 Educația făcută de primii educatori, părinții, ca și cea a grădiniței se răsfrâng asupra tuturor laturilor personalității copilului, în funcție de particularitățile de vârstă și individuale ale acestuia. De modul cum aceștia colaborează depinde reușita în educație și implicit în socializare a copilului preșcolar. Implicarea părinților în programul educativ încă de la început favorizează formarea deprinderilor de parteneriat cu grădinița și implicit cu educatoarea;

 Programul de educație pentru părinți a condus la realizarea unei relații între părinte și copil, acesta fiind condiția dezvoltării armonioase și sănătoase și o modalitate eficientă de prevenire a unor probleme în comportamentul copilului. Mai mult decât atât a avut o contribuție majoră la socializarea copiilor din grupă întrucât modul în care au decurs întâlnirile a determinat o apropiere nu numai a copiilor de părinți dar și a copiilor de copii și a părinților între ei.

 În cadrul grădiniței step by step socializarea copilului are loc la nivel complex: pe lângă relațiile dezvoltate cu părinții și cei apropiați, apar cele cu copiii de aceeași vârstă dar și cu persoane din afara familiei - personalul grădiniței. Acest aspect contribuie la o dezvoltare emoțională armonioasă a personalității copilului, în același timp ajutându-l să-și formeze independența. Prin intermediul stărilor pe care copilul le experimentează socializând, începe să înțeleagă ce înseamnă prietenia, sprijinul, generozitatea și îi sunt inoculate principii de viață sănătoasă de la o varsta fragedă. Chiar și confruntarea cu anumite emoții negative care pot apărea este benefică. Copilul învață să le infrunte și este încurajat să se concentreze pe cele pozitive, să nu dea curs temerilor sau complexelor. În plus, orele petrecute în cadrul grădiniței alături de copiii de aceeași vârstă sunt relaxante, plăcute și distractive pentru copil. Îl ajută să se mențină bine dispus, să mănânce bine, să doarmă liniștit și minimizează riscul depresiei.

Viața fiecărui om se bazează pe respectarea unor legi și reguli ale societății menite să asigure calitatea vieții: bunăstarea, sănătatea, liniștea, statutul și rolul fiecărui individ din punct de vedere social și profesional, în condiții cât mai bune. Prin intermediul grădiniței copilul învață de mic și într-un mod plăcut cum trebuie să se poarte într-un mediu nou: la grădi, la muzeu, la medic, pe stradă, la zoo etc. Au loc vizite periodice și jocuri de rol prin intermediul cărora copilul se confruntă cu situații inedite cărora învață să le facă față. El realizează practic ce înseamnă disciplina, respectarea unui anumit program, faptul ca întreaga lume este organizată într-un anumit fel. Toate acestea îi vor spori capacitatea de adaptare și integrare în societate.

Iată de ce **grădinița, și implicit alternativa step by step, are un rol atât de important în viața copilului**, alături de familie. Mergând la o grădiniță în alternativa step by step, copilul are șansa de a beneficia de cel mai prielnic mediu adaptat vârstei și capacităților sale de dezvoltare, diferit de cel de acasă, pe care îl completează și imposibil de înlocuit, indiferent de cât de mult se străduiesc părinții sau bunicii. La grădiniță, copilul face parte din primul cadru organizat din viața lui și totodată din primul colectiv de copii cu vârste apropiate.

Concluzia finală este aceea că, grădinița în alternativa step by step poate face minuni în socializarea copilului preșcolar.

BIBLIOGRAFIE

1. Alecu Simona – *Metodologia cercetării educaționale*, Editura Fundației Universitare Dunărea de Jos Galați, 2005
2. Berge Andre, *Profesiunea de părinte*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977
3. Catrinel A. Ștefan, Kalay Eva, *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari*.
4. *Crearea claselor orientate după necesitățile copilului*, CEDP Step by step – România, București, 1998
5. Crețu Tincea, *Psihologia vârștelor*, Editura Credis, București, 2001
6. Debesse Maurice, *Psihologia copilului de la naștere la adolescență*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981
7. Dumitrana Magdalena, *Copilul, familia și grădinița*, Editura Compania, București, 2000
8. *Educația așa! support de curs*, Netherland Institute for care & Welfare prin Fundația copiii noștri, București, 2001
9. *Fundația Copiii noștri*, Dezvoltarea abilităților socio-emoționale ale copiilor în vârstă de 3-10 ani
10. Furtună Carmen *Sociologia generală*, Ediția a III-a, Editura Fundației România de Măine, București 2007
11. *Ghid de bune practice pentru educația timpurie a copiilor între 3 la 6/7 ani MEC*, București, (2008)
12. Moisin Anton, *Călăuza părinților în educarea copiilor*, Editura Aramis
13. Nicola Ioan – *Tratat de pedagogie școlară*, ediția a doua revizuită, Editura Aramis, 2000
14. *Noul curriculum pentru învățământul preșcolar*
15. Osterrieth Paul, *Copilul și familia*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973
16. Piaget, J.; Inhelder, B., „*Psihologia copilului*”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1968

17. Pietraru Lucia, *Familia și sănătatea mintală a copilului*, Editura Medicală, București, 1974
18. Șchiopu U., Verza V. - *Psihologia vârstelor – ciclurile vieții*, ediția a III-a revizuită, Editura Didactică și Pedagogică, București 1997
19. Stănciulescu Elisabeta, *Sociologia educației familiale*, Editura Polirom, Iași, 1997
20. Teodorescu Stela, *În lumea copilului, prieteni, colegi, cunoscuți*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976
21. Tucicov-Bogdan Ana, *Psihologia generală și socială*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973
22. Wallon Henri, *Evoluția psihologică a copilului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975
23. Zlate Mielu, *Psihologia socială a grupurilor școlare*, Editura Politică, București, 1972
24. P. Janet apud S.Teodorescu, *În lumea copilului, prieteni, colegi, cunoscuți*, Editura Didactica și Pedagogică, București, 1976, p.115

ANEXE

ANEXA 1

Fișa personală a familiei

Copil:

Nume și prenume: _____

Data nașterii: _____

Telefon: _____

Părinți: TATA

Nume și prenume: _____

Locul de muncă: _____

Profesia și ocupația _____

Telefon: _____

Părinți: MAMA

Nume și prenume: _____

Locul de muncă: _____

Profesia și ocupația _____

Telefon: _____

Numărul de copii din familie

Data nașterii fiecăruia: _____

Nume și prenume: _____

Ocupația (elev, preșcolar) _____

Felul cum a desurs sarcina: _____

Probleme în timpul:

Nașterii: _____

Sarcinii: _____

Greutatea la naștere: _____

Scor Apgar: _____

Felul cum a decurs nașterea:

Normală Cezariană

La termen Înainte de termen Termen depășit

Probleme deosebite în timpul nașterii:

Ale mamei _____

Ale copilului _____

Alăptere:

Naturală _____ cât timp? _____

Artificială _____ cât timp? _____

Copilul a fost îngrijit exclusiv de mamă ___ timp de _____

Alte probleme

Copilul îngrijit de mamă ajutată de:

Tata

Bunici

Alte persoane

Copilul îngrijit de de:

Tata _____ de la _____ timp de _____

Bunici _____ de la _____ timp de _____

Alte persoane _____ de la _____ timp de _____

ANEXA 2

Chestionar pentru culegerea unor date despre copil

Răspunzând la următoarele întrebări mă ajutați să vă cunosc mai bine copilul.

1. **Cine se ocupă în mod special de copil ?**
R :
2. **Copilul are ore regulate de somn și de servit masa când este acasă ?**
R :
3. **Puteți spune care este programul zilnic al copilului ?**
R :
4. **Cum se comportă copilul în familie ?**
R :
5. **Este activ acasă ? Se joacă ? Cu ce se joacă cel mai mult?**
R :
6. **Ajută la treburile gospodărești ?**
R :
7. **Are deprinderi autonome de igienă?**
R :
8. **Cum se comporta cu persoanele pe care le cunoaște ?**
R :
9. **Cum poate fi consolată când este trist / supărat ?**
R :
10. **Care sunt orele din zi favorabile pentru copilul dvs. ?
Care sunt cele mai dificile ore ?**
R :
11. **Observați o creștere a nivelului de cunoaștere și deprinderi la copilul dvs. ?**
R :
12. **Colaborați cu grădinița la rezolvarea unor probleme atunci când sunteți solicitați ?**
R :
13. **Observații și propuneri**
R :

CHESTIONAR

Încercuiți una din variantele care vi se potrivesc dumneavoastră.

1. Copilul dumneavoastră vă spune că ar vrea să deseneze un iepuraș, dar nu știe cum să-l facă.

Cum procedați?

- a) îi desenați iepurașul;*
- b) faceți desenul dirijându-i mâna;*
- c) îi spuneți să încerce, că va reuși.*

2. Copilul vă cere să-i citiți o poveste la culcare, iar dumneavoastră aveți mult de lucru.

Cum procedați?

- a) îi explicați că ați avut o zi grea, sunteți obosit și mai aveți mult de lucru;*
- b) îl trimiteți imediat la culcare;*
- c) îi citiți povestea preferată.*

3. Copilul dumneavoastră vă adresează întrebări neașteptate despre cosmos, natură, politică, istorie. Cum procedați?

- a) îi spuneți că va învăța despre acestea la școală;*
- b) căutați împreună răspunsurile în cărți;*
- c) îi sugerați să se uite la T.V.*

4. Copilul dumneavoastră vine plângând de afară și vă spune că l-a lovit unul dintre prietenii de joacă. Cum procedați?

- a) îl învață să lovească ca să se apere;*
- b) îl învață cum să comunice ca să-și rezolve singur conflictele;*
- c) caută copilul care l-a lovit și îl pedepsește.*

5. Copilul dumneavoastră vă spune că a învățat să numere până la 10. Ce-i spuneți dumneavoastră?

- a) „Bine, bine, dar o poezie știi să-mi spui?”*
- b) „- Asta nu-i nimic! Te voi învăța să numeri până la 100.”*
- c) „- Acum, ai să-ți poți număra jucăriile și o mulțime de alte lucruri. Poți să-mi arăți ce ai învățat?”*

6. E ziua de naștere a copilului dumneavoastră. Ce-i cumpărați?

- a) cărți de colorat, caiete de muncă individuală cu fișe;*

- b) *păpușă sau mașină;*
- c) *lego, puzzle, cuburi, lotto, domino, truse de joc.*

7. Cum vă petreceți de cele mai multe ori timpul liber împreună cu copilul dumneavoastră?

- a) *facem teme, ne pregătim pentru școală;*
- b) *vizionăm emisiunile T.V. preferate;*
- c) *mergem la plimbare, în vizite, excursii sau ne jucăm împreună.*

8. Câte ore pe zi petrece copilul dumneavoastră la T.V. sau la calculator?

- a) *1-2 ore;*
- b) *3-4 ore;*
- c) *Peste 5 ore.*

9. Copilul dumneavoastră vrea să vă arate că poate să-și taie singur mărul cu cuțitul. Cum procedați?

- a) *îi iau cuțitul și-i spun cât de periculos este;*
- b) *îi tai eu mărul;*
- c) *îl las să-și taie singur mărul, dar îi ofer un cuțit mai puțin ascuțit.*

10. Copilul dvs. desface bucăți jucăria pe care tocmai i-ați cumpărat-o. Ce gândiți dumneavoastră?

- a) *„- N-are rost să-i mai cumpăr jucării, pe toate le strică.”*
- b) *„- Cum o fi reușit? O s-o reparăm împreună.”*
- c) *„- Își bate joc de munca mea, e un copil rău.”*

ANEXA 4

GRILĂ DE OBSERVAȚIE A SOCIABILITĂȚII COPILULUI PREȘCOLAR

Numele și prenumele:

Vârsta (în ani împliniți): Grupa de vârstă:

	În foarte mică măsură	În mică măsură	Într-o oarecare măsură	În mare măsură	În foarte mare măsură
1. Integrat în colectiv					
2. Stabilește rapid relații cu ceilalți					
3. Dovedește spontaneitate în a stabili relații					
4. Dovedește autonomie					
5. Are inițiativă, vine cu idei și propuneri					
6. îndeplinește sarcinile					
7. Absența conflictelor cu colegii					
8. Respectă consemnele, regulile					
9. Este activ, interesat de activități					
10. Manifestă solidaritate					
11. Manifestă destindere					
12. Aprobare pasivă					

OBSERVAȚII:

.....
.....

ANEXA 5

Test sociometric
(numele copilului)

1. Ai posibilitatea să-ți alegi colegii de echipă pentru un concurs de desene pe grădiniță:

a) Enumeră 3 colegi cu care ai prefera să lucrezi în echipă :

b) Enumeră 3 colegi cu care nu ai prefera să lucrezi în echipă :

2. Urmează să îți sărbătorești ziua de naștere.

a) Enumeră 3 colegi care ai prefera să îți fie alături:

c) Enumeră 3 colegi care nu ai prefera să îți fie alături:

3. Ai o fișă de lucru grea. Pe cine ai ruga să te ajute?---

a) Enumeră 3 colegi care ai vrea să te ajute:

b) Enumeră 3 colegi la care nu ai apela să te ajute.

4. Lângă cine ți-ar plăcea să dormi la cămin?

a) Enumeră 3 colegi lângă care ai dori să dormi:

b) Enumeră 3 colegi lângă care nu ai dori să dormi:

ANEXA 7

TEMA PENTRU ACASĂ

”Aprecierea și acordarea atenției”

1. Fiți cu ochii pe copilul dumneavoastră în timpul acestei săptămâni: ce face el ca să vă atragă atenția?

Acordați atenție mai ales lucrurilor bune pe care le face.

2. Încercați să descoperiți două lucruri bune pe care le face copilul dumneavoastră.

Nr. Crt.	Numele copilului	Ce a făcut el	Ce am zis/făcut eu
	Exemplu Adina	A arătat desene	Ce frumoase sunt!
1			
2			
3			

3. Lăudați-vă copilul odată în cursul acestei săptămâni. Evident îl puteți lauda și mai des! Notați un exemplu.

Nr. Crt.	Numele copilului	Ce a făcut el	Ce am zis/făcut eu	Cum a reacționat el
	Exemplu Dan	A dat mâncare pisicii	Ce bine că i-ai dat mâncare pisicii!	M-a privit strălucind de bucurie
1				
2				
3				

ANEXA 8

TEMA PENTRU ACASĂ

”Stabilirea limitelor I”

**1. Cum îl lămuriți pe copilul dumneavoastră că nu vă place ceea ce face?
Dați un exemplu referitor la ceea ce nu are voie să facă copilul dumneavoastră și
totuși face. Notați ce a făcut el și cum ați reacționat dumneavoastră.**

Numele copilului	Ce a făcut copilul	Ce am zis/făcut eu
Exemplu Radu	Se joacă cu chibriturile	Potolește-te sunt periculoase!

**2. În această săptămână încercați să vă ignorați copilul atunci când vă supără.
Notați ce a făcut el, ce ați făcut dumneavoastră și cum a reacționat el.**

Numele copilului	Copilul a făcut	Eu am zis/făcut	Copilul a reacționat
Exemplu Laura	A cerut dulciuri	Am spus ”nu” și am continuat să mă uit la televizor	Întâi a cerut și mai insistent apoi s-a oprit

3. Lăudați copilul de fiecare dată când se comportă bine. Notați exemple.

Numele copilului	Copilul a făcut	Eu am zis/făcut	Copilul a reacționat
Exemplu Laura	A cerut dulciuri	Am spus ”nu” și am continuat să mă uit la televizor	Întâi a cerut și mai insistent apoi s-a oprit

ANEXA 9

TEMA PENTRU ACASĂ

”Izolarea și pedeapsa”

1. Când l-ați pedepsit ultima dată pe copilul dumneavoastră și de ce? Care a fost pedeapsa? Și? A dat rezultate?

2. Dați un exemplu despre modul în care ați izolat copilul. Notați ceea ce a făcut copilul, ce ați făcut dumneavoastră și cum a reacționat el.

Numele copilului	Copilul a făcut	Eu am zis/făcut	Copilul a reacționat
Exemplu Laura	A cerut dulciuri	Am spus ”nu” și am continuat să mă uit la televizor	Întâi a cerut și mai insistent apoi s-a oprit

3. Numiți trei lucruri bune pe care le-a făcut copilul dumneavoastră săptămâna trecută. Notați ce a făcut copilul și cum ați reacționat dumneavoastră.

ANEXA 10

TEMA PENTRU ACASĂ

”Reguli și limite”

1. Dați exemplu despre modul în care ați fixat limitele comportamentului copilului dumneavoastră săptămâna trecută.

Numele copilului	Copilul a făcut	Eu am zis/făcut	Copilul a reacționat
Exemplu Adrian	S-a băgat în pat lângă mama sa	Nu, vreau să dorm!	Întâi s-a enervat apoi a plecat

2. Dați exemplu despre un mod pozitiv în care copilul dumneavoastră a cerut atenție săptămâna trecută.

Numele copilului	Copilul a făcut	Eu am zis/făcut	Copilul a reacționat
Exemplu Daniel	A pus masa din proprie inițiativă	Ai pus masa tu singur! Ce bine! Acum nu trebuie să mai fac nimic!	Pot și eu să te ajut, nu-I așa?

3. Îți promiteți întotdeauna ceva copilului dumneavoastră dacă se comportă bine? Ce înseamnă recompensă pentru copilul dumneavoastră? Notați două exemple.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nu uitați să vă lăudați copilul în fiecare zi!

ANEXA 11

TEMA PENTRU ACASĂ
”Aprecierea și acordarea atenției”

1. Continuați să acordați atenție lucrurilor bune pe care le face copilul dumneavoastră. În acest fel preveniți eventualitatea ca el să pretindă atenție într-un mod supărător.

Rețineți! Copilul învață mai mult din recompense decât din pedepse! Iată de ce este bine să vă lăudați copilul în fiecare zi.

2. Dacă copilul dumneavoastră are un comportament nedorit, stabiliți limite astfel:

- 🧸 Spuneți ”nu” și stabiliți interdicții;**
- 🧸 Ignorați-l;**
- 🧸 Izolați-l;**
- 🧸 Pedepsiți-l, confiscându-I ceva care îi place**
- 🧸 Acționați imediat! Fiți categoric!**
- 🧸 Încercați să fiți consecvent!**

ANEXA 12

Lista comportamentelor nedorite(doleanțele părinților) (LCN)

Numele părintelui.....

Numele copilului.....

Data

Instrucțiuni: indicați pentru fiecare exemplu de comportament dacă da și cât de des manifestă copilul dvs. Acel comportament și dacă acesta constituie o problemă pentru dvs.

Vă rugăm încercuiți situația!

Exemplu: Dacă copilul dvs. se sperie uneori de cai și dacă aceasta nu constituie problemă pentru dvs. Încercuiți astfel:

40. Se sperie de cai:

○ R U D ○ P

N

Nr. Crt.	Comportamentul copilului	Rar	Uneori	Des	Problemă	Nu e problemă
		R	U	D	P	N
1	Este neascultător	R	U	D	P	N
2	Discută ordinele	R	U	D	P	N
3	Este gălăgios	R	U	D	P	N
4	Nu respectă regulile	R	U	D	P	N
5	Înjură	R	U	D	P	N
6	Bate, lovește	R	U	D	P	N
7	Este prost dispus	R	U	D	P	N
8	Nu se duce la culcare la timp	R	U	D	P	N
9	Nu se duce la grădiniță	R	U	D	P	N
10	Nu-și face temele	R	U	D	P	N
11	Distruge lucrurile	R	U	D	P	N
12	Nu se decide	R	U	D	P	N
13	Minte	R	U	D	P	N
14	Fură	R	U	D	P	N
15	Incendiază	R	U	D	P	N
16	Este plictisitor, tracasant	R	U	D	P	N

17	Este sadic	R	U	D	P	N
18	Bârfește	R	U	D	P	N
19	Este neglijent,indiferent	R	U	D	P	N
20	Vrea să joace jocuri de natură sexuală	R	U	D	P	N
21	Este gelos	R	U	D	P	N
22	Are amețeli(e zăpăcitare dureri de cap)	R	U	D	P	N
23	Are dureri de stomac	R	U	D	P	N
24	Vomită	R	U	D	P	N
25	E hipersensibil	R	U	D	P	N
26	Manâncă mult	R	U	D	P	N
27	Nu mănâncă destul	R	U	D	P	N
28	Este visător	R	U	D	P	N
29	Nu ascultă, e încet	R	U	D	P	N
30	Nu are simțul umorului, nu râde	R	U	D	P	N
31	Nu are încredere în sine	R	U	D	P	N
32	Este hiper activ	R	U	D	P	N
33	Plânge des	R	U	D	P	N
34	Se supără repede	R	U	D	P	N
35	Are coșmaruri	R	U	D	P	N
36	Are insomnii	R	U	D	P	N
37	Nu se joacă cu alți copii	R	U	D	P	N
38	Se sperie de.....	R	U	D	P	N
39	Are ticuri	R	U	D	P	N
40	Este încrezut	R	U	D	P	N
41	Este bâlbâit	R	U	D	P	N
42	Își roade unghiile	R	U	D	P	N
43	Se bate în cap	R	U	D	P	N
44	Este rușinos	R	U	D	P	N
45	Se îngrijorează prea mult	R	U	D	P	N

46	Doarme numai cu părinții	R	U	D	P	N
47	Nu se îmbracă singur	R	U	D	P	N
48	Mă bate la cap(este pisălog)	R	U	D	P	N
49	Are enuresis(face pipi în pat)	R	U	D	P	N
50	Nu folosește toaleta	R	U	D	P	N
51	Este infantil	R	U	D	P	N
52	Își sugă degetul	R	U	D	P	N
53	Nu stă singur	R	U	D	P	N
54	Este foarte dependent	R	U	D	P	N
55	Stă prea mult în casă	R	U	D	P	N

Vă rugăm să ne scrieți care comportament îl considerați cel mai greu de stăpânit și pe care doriți să-l schimbați primul:

1.
2.
3.
4.
5.

(ANEXA 13)

Povestea peștișorului curcubeu

În marele ocean trăia odată un pește curcubeu. Era cel mai frumos pește și era foarte mândru de asta. Solzii lui străluceau și aveau toate culorile curcubeului: roșu, albastru, verde, portocaliu, mov, galben. De aceea i se spunea peștele curcubeu.

Peștele curcubeu este foarte mândru de solzii lui. Ceilalți pești se învârtteau în jurul lui și se minunau de cât de frumos este.

Într-o zi peștișorul albastru s-a apropiat de el:

- Bună, pe mine mă cheamă peștișorul albastru, pe tine cum te cheamă?
- Pe mine mă cheamă peștișorul curcubeu.
- Ce haine frumoase ai! Îmi dai și mie un solz din hăinuța ta că îți dau și eu unul din hăinuța mea. Îmi plac foarte mult culorile pe care le porți tu! Eu am doar o singură culoare și mi-aș dori să port și eu o amintire de la tine.
- Cum să-mi stric eu frumusețe de haină? Nu pot.
- Peștele curcubeu s-a întors cu spatele și a dat să plece.
- Stai, nu pleca! Vrei să rămânem prieteni și să ne jucăm împreună? Uite îți ofer eu o amintire, un solz din hăinuța mea.
- Cum să port eu un asemenea solz lipsit de culoare în haina mea strălucitoare? Tu nu vezi că nu se potrivește? Păstrează-l că nu am nevoie! Eu nu mă joc cu pești care au haine atât de ponosite și de lipsite de culoare.
- Peștișorul curcubeu i-a întors spatele și a plecat mândru să înoate în altă parte.

Peștișorul albastru era foarte trist că peștișorul curcubeu nu îi primise darul și nici nu dorise să se joace cu el.

Nu-i nimic, o să merg în altă parte să caut alți peștișori cu care să mă joc și pe care să mi-i fac prieteni.

Peștișorul albastru a mers la un grup de peștișori plăți care înotau puțin mai departe și i-a întrebat dacă doresc să se joace cu el. Peștișorii plăți i-au povestit că și ei au dorit să se joace cu peștișorul curcubeu dar că el nu i-a acceptat deoarece nu-i place să se joace cu peștișorii care arată atât de ciudat. Ei l-au primit cu drag pe peștișorul albastru în jocul lor și au început să se joace împreună.

Pe zi ce trecea, peștișorul curcubeu se simțea din ce în ce mai trist. Nimeni nu mai

venea să-l întrebe dacă vrea să se mai joace sau să împartă solzi. Ceilalți pești se jucau și înotau bucuroși cât era ziua de lungă.

Într-o zi peștișorul curcubeu, în timp ce plângea că este singur și că nu are niciun prieten întâlnește caracatița cea înțeleaptă. Atunci i-a venit ideea că ar putea să ceară ajutorul caracatiței.

- Doamnă caracatiță, sunt foarte trist și am nevoie de ajutor. Nu am niciun prieten și niciun peștișor nu mai dorește să se joace cu mine.

Peștișorul curcubeu îi povestește ce s-a întâmplat cu câteva zile în urmă, cum a refuzat să împartă cu peștișorii din solzii lui strălucitori.

- Dragă peștișorule, cheia prieteniei constă în acest lucru: să împarți cu ceilalți din lucrurile tale și să accepți că ceilalți sunt diferiți față de tine iar diferența nu înseamnă că sunt mai răi sau mai buni ci că fiecare este frumos în felul său.
- Doriți să spuneți că dacă voi împărți cu ceilalți din solzii mei voi avea și eu prieteni?
- Exact. Cum te simți când cineva împarte cu tine ceva de la el?
- Sunt fericit.
- La fel se simte și celălalt când tu îi oferi ceva de la tine. Și acum hai să găsim ceva frumos la ceilalți. Vezi tu, tu te-ai născut cu solzii foarte frumoși și strălucitori. Alți pești chiar dacă nu au hăinuța atât de frumoasă ca a ta , cu siguranță că au alte lucruri care pot să îți placă la ei. Fiecare este frumos în felul lui. Pentru mama lor, fiecare dintre ei este cel mai frumos.. Hai să descoperi la prietenii tăi lucruri care îți plac.
- Peștișorul albastru are ochii frumoși.
- Super, spune caracatița
- Peștișorii plăți au aripioarele puternice și grațioase în același timp.
- Acum hai să le spunem ce îți place la ei și să îți faci prieteni,

Peștișorul curcubeu a plecat către grupul de peștișori care se jucau veseli puțin mai departe. A pus în aplicare toate sfaturile înțelepte pe care le primise de la caracatiță și în plus le-a oferit peștișorilor câte un solz din frumoasa sa hăinuță. Când a venit seara, a plecat fericit acasă că și-a făcut mulți prieteni.

Povestea lui Chiț-Chiț

Chit-Chit se simțea foarte trist. El credea despre sine că este cel mai mic și cel mai slab animal din pădure. “Nu vreau să fiu șoarece”, zise el. “Mi-am dorit să nu am acest corp mic, picioare scurte și codița subțire.”

Într-o zi, mergând prin pădure Chiț-Chiț s-a întâlnit cu Leul. El era regele pădurii. Când răgea, toate animalele înghețau și făceau tot ce spunea el. Chiț-Chiț își dorea să fie un mare conducător asemenea Leului. S-a uitat spre Leu și i-a spus:

- Mi-ar plăcea să fiu conducătorul pădurii ca tine, Leule!

Leul a râs și a spus:

- Eu sunt puternic, iar tu ești prea mic și slab!

Chiț-Chiț și-a lăsat capul în jos și a plecat trist.

După o vreme s-a întâlnit cu Gazela. Ea putea alerga mai repede ca vântul. Chiț-Chiț a privit spre ea și a spus:

- Mi-ar plăcea să pot să alerg și eu ca tine!

Dar Gazela a râs moale și bland.

- Săracul de tine!, spuse ea. Eu pot să alerg repede din cauza picioarelor mele lungi.
- Uită-te la piciorușele tale scurte!

Chiț-Chiț se simțea mai trist ca niciodată. Umerii lui s-au încovoiat și a lăsat privirea în jos, și lacrimi au început să-i curgă pe obraji.

- Nu sunt bun de nimic, spuse el. Sunt doar un șoarece.

Chiț-Chiț era foarte trist. Cum mergea el prin pădure, s-a întâlnit cu Maimuța. Maimuța se legăna prin copaci. Ea își folosea coada pentru a se legăna pe crengile copacilor.

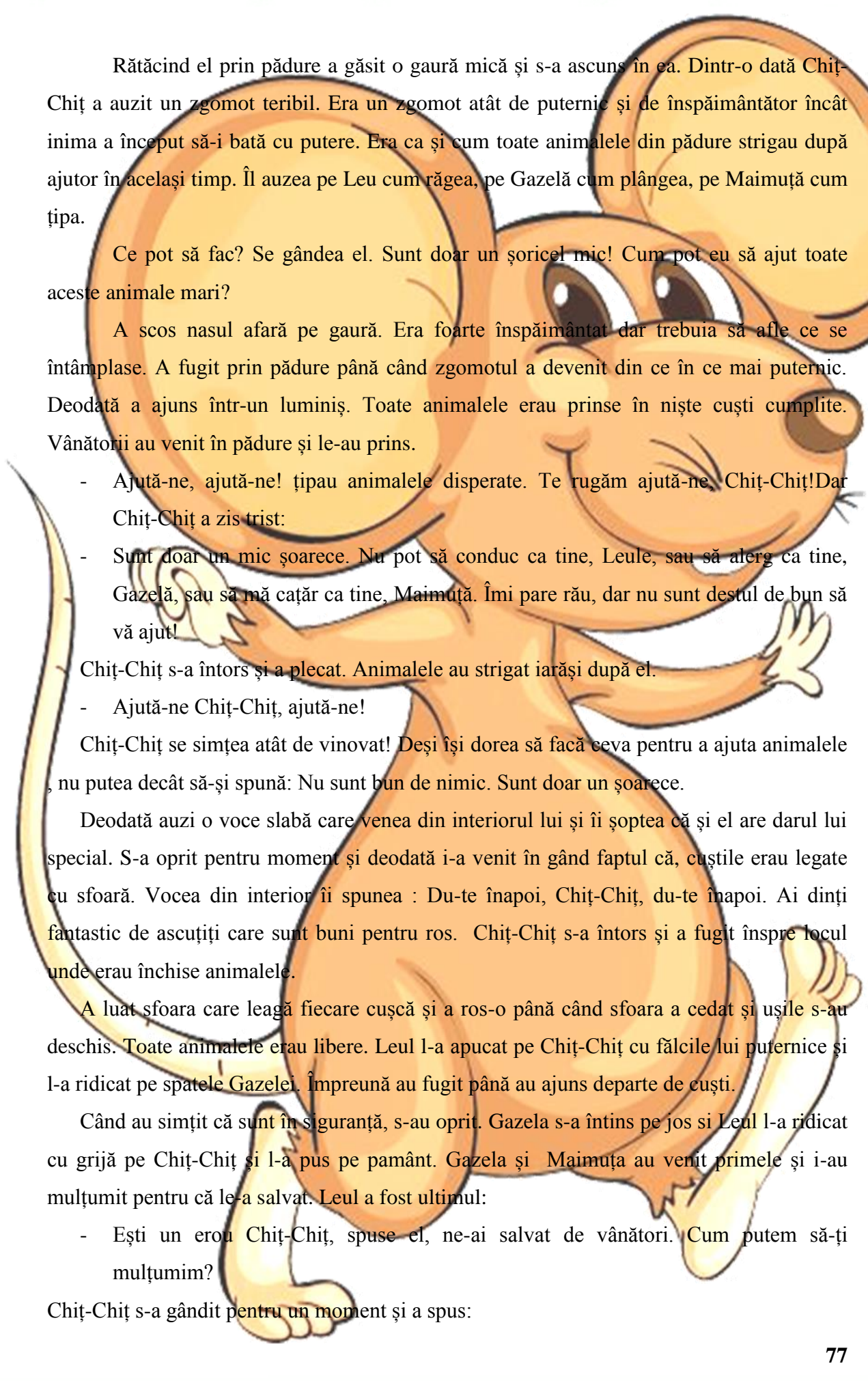
- Mi-ar place să pot să mă cațăr ca tine, spuse Chiț-Chiț. Maimuța chicoti:
- Eu pot să mă cațăr din cauza cozii mele elegante, spuse ea. Uită-te la codița ta subțire și scurtă. Nici măcar nu se răsucește.

Maimuța s-a urcat în copac și a plecat mai departe prin pădure.

Chiț-Chiț este foarte supărat. O lacrimă s-a format în colțul ochiului lui.

- Nu sunt bun de nimic, spuse el, sunt doar un șoarece.

El credea că toate animalele din pădure erau speciale în felul lor și numai el era doar un șoarece mic, neimportant și nepuntincios.

Rătăcind el prin pădure a găsit o gaură mică și s-a ascuns în ea. Dintr-o dată Chiț-Chiț a auzit un zgomot teribil. Era un zgomot atât de puternic și de înspăimântător încât inima a început să-i bată cu putere. Era ca și cum toate animalele din pădure strigau după ajutor în același timp. Îl auzea pe Leu cum răgea, pe Gazelă cum plângea, pe Maimuță cum țipa.

Ce pot să fac? Se gândea el. Sunt doar un șoricel mic! Cum pot eu să ajut toate aceste animale mari?

A scos nasul afară pe gaură. Era foarte înspăimântat dar trebuia să afle ce se întâmplase. A fugit prin pădure până când zgomotul a devenit din ce în ce mai puternic. Deodată a ajuns într-un luminiș. Toate animalele erau prinse în niște cuști cumplete. Vânătorii au venit în pădure și le-au prins.

- Ajută-ne, ajută-ne! țipau animaleleperate. Te rugăm ajută-ne, Chiț-Chiț! Dar Chiț-Chiț a zis trist:
- Sunt doar un mic șoarece. Nu pot să conduc ca tine, Leule, sau să alerg ca tine, Gazelă, sau să mă cațăr ca tine, Maimuță. Îmi pare rău, dar nu sunt destul de bun să vă ajut!

Chiț-Chiț s-a întors și a plecat. Animalele au strigat iarăși după el.

- Ajută-ne Chiț-Chiț, ajută-ne!

Chiț-Chiț se simțea atât de vinovat! Deși își dorea să facă ceva pentru a ajuta animalele, nu putea decât să-și spună: Nu sunt bun de nimic. Sunt doar un șoarece.

Deodată auzi o voce slabă care venea din interiorul lui și îi șoptea că și el are darul lui special. S-a oprit pentru moment și deodată i-a venit în gând faptul că, cuștile erau legate cu sfoară. Vocea din interior îi spunea : Du-te înapoi, Chiț-Chiț, du-te înapoi. Ai dinți fantastic de ascuțiți care sunt buni pentru ros. Chiț-Chiț s-a întors și a fugit înspre locul unde erau închise animalele.

A luat sfoara care leagă fiecare cușcă și a ros-o până când sfoara a cedat și ușile s-au deschis. Toate animalele erau libere. Leul l-a apucat pe Chiț-Chiț cu fălcile lui puternice și l-a ridicat pe spatele Gazelei. Împreună au fugit până au ajuns departe de cuști.

Când au simțit că sunt în siguranță, s-au oprit. Gazela s-a întins pe jos și Leul l-a ridicat cu grijă pe Chiț-Chiț și l-a pus pe pamânt. Gazela și Maimuța au venit primele și i-au mulțumit pentru că le-a salvat. Leul a fost ultimul:

- Ești un erou Chiț-Chiț, spuse el, ne-ai salvat de vânători. Cum putem să-ți mulțumim?

Chiț-Chiț s-a gândit pentru un moment și a spus:

- Deja mi-ați dat tot ce-mi puteam dori vreodată. Mi-ați arătat că este bine să fiu eu!

